

Vít Zouhar & Gabriela Coufalová

Milý Miloši:

Milý Miloši:

Dopisy Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi

Milý Miloši:

Milý Miloši:

Vít Zouhar & Gabriela Coufalová

Milý Miloši:

Milý Miloši:

Dopisy Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

OLOMOUČ 2019

K tisku doporučili:
doc. MgA. Mgr. Monika Holá, Ph.D.
Mgr. Jaromír Synek, Ph.D.

Vydáno za finanční podpory Grantové agentury České republiky
GAČR v rámci projektu Souborné vydání Bohuslava Martinů –
2. fáze, 13-19162S.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může
zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpo-
vědnost.

© Vít Zouhar, Gabriela Coufalová, 2019
© Univerzita Palackého v Olomouci, 2019
Translation © Jiří Malaník, 2019

1. vydání

DOI: 10.5507/pdf.19.24455211
ISBN 978-80-244-5521-1 (print)
ISBN 978-80-244-5533-4 (online : PDF)

ÚVODEM

V rozsáhlé korespondenci hudebního skladatele Bohuslava Martinů (1890–1959), která obsahuje více než dva tisíce písemností, patří soubor adresovaný diplomatovi hudebnímu publicistovi, skladatelovu propagátorovi a životopisci Miloši Šafránkovi (1894–1982) k nejvýznamnějším. Jak časovým rozsahem, tak počtem dopisů je druhým nejobjemnějším svazkem po korespondenci s rodinou v Poličce. Informace, které skladatel Šafránkovi v průběhu více než třiceti let sděloval, jsou klíčové jak z hlediska geneze a reflexe děl Bohuslava Martinů a úvah o tvorbě, tak osudových životních peripetii skladatele. Ne náhodou Martinů Šafránkovi v jednom z dopisů zdůraznil: „*Ted' co se týče qoutation z mých dopisů [...], jsou ve většině správné alespoň tobě nebo hudebníkům, dopisy více méně a více privátní jsou ovšem někdy ne směrodatné [...]*“.¹ Současně jsou tyto dopisy také významným dobovým dokumentem, který přibližuje hudební provoz Paříže 20. a 30. let a New Yorku 40. a 50. let a také dramatické události českých exulantů ve Francii a Spojených státech v průběhu 20.–50. let 20. století.

Převážná část písemností Bohuslava Martinů je uložena v archivech Centra Bohuslava Martinů v Poličce, Českého muzea hudby v Praze, Moravského zemského muzea v Brně, Paul Sacher Stiftung Basel a Nadace Bohuslava Martinů v Praze. Množství dopisů je

¹ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 20. dubna 1958, CBM, PBM Kmš 872.

však rozptýleno po archivech nakladatelských domů (Bärenreiter, Boosey & Hawkes, Universal Edition ad.), ochranných svazů (OSA, ASCAP), dalších institucí a privátních sbírek. Z rozsáhlého množství byla doposud zpřístupněna pouze korespondence s dirigentem Václavem Talichem (Kuna, 1970, 1995), výběr dopisů do Poličky (Popelka, 1996, 2013), vzájemná korespondence s Českou akademií věd a umění (Maýrová, 2000), vzájemná korespondence se spisovatelem Nikosem Kazantzakisem (Dostálová–Březinová, 2003), dopisy dirigentu Zdeňku Zouharovi (Zouhar, 2008), výběr dopisů nakladatelskému pracovníkovi Karlu Šebánkovi (Brádková, 2010), dopisy básníku Miloslavu Burešovi (Zouhar–Coufalová, 2017) a první svazek dopisů rodinně do Poličky (Synek–Všetičková, 2019).

Komentované kritické vydání korespondence Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi vychází z edičních zásad a koncepce edic dopisů B. Martinů Miloslavu Burešovi a rodině v Poličce. V autentické podobě a s bohatým komentářem zpřístupňuje sto šedesát osm dopisů, sedm pohlednic, šest korespondenčních lístků, jeden telegram a jednu zálepku, které skladatel Šafránkovi poslal v letech 1928–1959. Mnohé z nich jsou velmi poškozené. Tento soubor písemností se dochoval v pozůstalosti Miloše Šafránka a od roku 1986 je uložen v Městském muzeu v Poličce v Centru Bohuslava Martinů. Dnes nelze s jistotou určit, zda se dochoval kompletní. Skladatelova odmlka v letech 1948–1954 je sice vysvětlitelná politickou situací v tehdejší Československu, nicméně nelze vyloučit, že Martinů v tomto období skutečně žádný dopis Šafránkovi nenapsal. Totéž platí pro roky 1938 a 1940, z nichž se také žádné dopisy nedochovaly. Vzhledem k tomu, že korespondence B. Martinů byla úřady zadržována, lze předpokládat, že některé dopisy nebyly doručeny.

Podobně jako v případě mnoha dalších adresátů se také dopisy Miloše Šafránka Bohuslavu Martinů nedochovaly. Výjimku tvoří jeden dopis (CBM, PBM Kmš 891) a jedna pohlednice (CBM, PBM Kd 384), které jsou součástí této chronologicky řazené edice. Důvodem nebylo jen časté skladatelovo stěhování či napjatá politická situace, která si žádala mimořádná opatření, ale zejména spontánní přístup skladatele k veškeré korespondenci. Pro Martinů byl dopis výlučně komunikačním nástrojem, který nahrazoval, zejména co se týče dopisů přijatých, možnost setkání s adresátem. A proto písemnosti neuchovával a neviděl důvod se k nim vracet. Jen některé zasílal do Poličky sestře Marii (Bruno Walter, Sergej Kusevickij, Charles Munch, Charles August Lindbergh ad.). Ostatně rodinu v Poličce také nabádal: „*Doufám že neschováváte moje dopisy; zapalte si s nimi v kamnech.*“²

Aby bylo možné alespoň částečně doplnit informace obsažené ve ztracených dopisech Miloše Šafránka a rozšířit jednosměrnou korespondenci o další rovinu, byly dopisy Bohuslava Martinů v komentářích doplněny o souběžné zmínky z písemností zaslaných rodině v Poličce, přátelům Franku Rybkovi, Karlu Novákovi, Janu Kuncovi, básníku Miloslavu Burešovi, nakladatelskému pracovníkovi Karlu Šebánkovi, spisovateli Nikosu Kazantzakisovi, dirigentu Paulu Sacherovi, mecenášce Elizabeth Sprague Coolidge a mnoha dalším. Další pohled na zmiňované události tvoří sdělení zasláná skladateli jinými pisateli, Charlesem Munchem, Sergejem Kusevickým, Miloše Šafránkem, Helene Kazantzakis a dalšími, a také vzpomínky skladatelovy manželky Charlotte Martinů³. Komentáře určují skladby uvedené v písemnostech a stručně přibližují osobnosti zmiňova-

² Dopis Bohuslava Martinů rodině do Poličky, 14. března 1957, CBM, PBM Kr 559.

³ Charlotte Martinů, 2003.

né v dopisech i jejich vztah k Bohuslavu Martinů. Dále korigují nepřesnosti, objasňují skladatelovy novotvary, v nichž kombinoval česká slova s výrazy jazykového prostředí, kde pobýval, a překládají a objasňují mnohé výrazy.

Listy Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi jsou ohraňovány daty 30. července 1928 a 14. května 1959. Počáteční oslovení „*Milý pane doktore*“ se v polovině roku 1931 mění na „*Milý příteli*“⁴. V polovině 50. let dochází k posunu, kdy Martinů začíná Šafránkovi tykat, což komentuje: „*Tak bych tě chtěl požádat, máš-li k dispozici to pokračování Genese kdybys mi mohl z toho v krátkosti vybrat a poslat některé verše, však víš co myslím a protože se nemůžeš bránit tak jsem ti začal tykat.*“⁵ Na charakteru a obsahu dalších dopisů to však nic nemění. Pouze oslovení se od 20. srpna 1955 mění na „*Drahý Miloši*“⁶, které se nepravidelně střídá s entree „*Milý Miloši*“⁷.

Vzhledem k tomu, že Šafránek od 30. let publikoval stati o skladateli a jako tiskový atašé pomáhal s prosazováním jeho děl ve Francii a později v USA, Martinů ho pravidelně informoval o novinkách, premiérách a provádění svých skladeb. K několika dopisům přiložil přehledy svých děl, čímž postupně vznikal Šafránkův katalog skladeb Bohuslava Martinů. Miloš Šafránek nejen shromažďoval a vyhledával informace od Bohuslava Martinů, ale také sám přinášel podněty k novým

⁴ Poprvé takto Martinů oslovil Šafránka v dopise z 24. července 1931, CBM, PBM Kmš 718.

⁵ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 4. října 1954, CBM, PBM Kmš 819.

⁶ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 20. srpna 1955, CBM, PBM Kmš 822.

⁷ Toto oslovení skladatel poprvé použil 29. ledna 1956, CBM, PBM Kmš 830.

skladbám,⁸ dával tipy k četbě a náměty k úvahám. Jeho mnoholetý zájem o skladby B. Martinů vyústil zejména do monografií *Bohuslav Martinů. The Man and His Music* (1944), *Than man and His Work* (1946)⁹, *Bohuslav Martinů – život a dílo* (1961)¹⁰, *Bohuslav Martinů, His Life and Works* (1962)¹¹, *Bohuslav Martinů. Leben und Werk* (1964)¹², *Divadlo Bohuslava Martinů* (1979)¹³. Rovněž publikoval výběr textů Bohuslava Martinů *Domov, hudba a svět* (1966)¹⁴.

Bohuslav Martinů ochotně reagoval na Šafránkovy výzvy k analýzám vlastních skladeb, třebaže někdy s ironií, jako například v létě roku 1941: „*Doufal jsem že mě během tohoto dopisu napadne nějaký ten rozbor pro houslový koncert ale nenapadlo mi nic (snad kdyby mi byla zvýšena státní subvence???)*.“¹⁵ Aby Šafránka ujistil o své pozici etablovaného skladatele, připojil výjimečně sebehodnocení: „*V celku neztrácím nějak důvěru v sebe a moje poslední provedení (Ricercari, celová sonata a hlavně Concerto grosso) mi zde upevnily tolik pozici že jsem skoro už sám došel k názoru že patřím mezi nejlepší komponisty a to ani ne tak k vůli těm skladbám ale když se dívám sám na partituru a prohlížím jak je to uděláno tak začínám mítí respekt sám před sebou protože to je složka ku které jsem došel vědomě s velkou prací i trpělivostí a která je teď opravdu tak na ‚beton‘*

⁸ Srovnej mj. „*V Champfleuryho knize Pantomimy Gasparda Deburau (1889), koupil jsem ji v antikvariátě na bulváru Saint-Michel, našel Martinů námět baletní části Divadla za bránou.*“ (Šafránek 2006, s. 139).

⁹ Šafránek, 1944; Šafránek, 1946.

¹⁰ Šafránek, 1961.

¹¹ Šafránek, 1962.

¹² Šafránek, 1964.

¹³ Šafránek, 1979.

¹⁴ Šafránek, 1966.

¹⁵ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 14. září 1941, CBM, PBM Kmš 765.

*že mohu vlastně teď začít opravdu komponovat s plným vědomím že to ovládám a tak se nemohu nikde ztratit i kdyby se dělo co chtělo.*¹⁶

Přestože mezi dopisy z 8. listopadu 1948 a z 5. září 1954 je odmlka necelých šest let, na obsahu korespondence to není nikterak znát. Souvisí to patrně s tím, že skladatel v této pro něj politicky nepříznivé době komunikoval s přáteli prostřednictvím rodiny v Poličce, aby je sám neohrozil.¹⁷ Kromě informací k novým skladbám Martinů reaguje v korespondenci z 50. let rovněž velmi často a detailně na Šafránkovy texty o skladateli a na rukopis knihy *Bohuslav Martinů – život a dílo*.

Bohuslav Martinů využíval Miloše Šafránka zejména ve 30. a 40. letech jako hudebního agenta a spojence, a to jak při uplatňování svých kompozic, tak například při snahách získat místo profesora na mistrovské škole pražské konzervatoře na konci 30. let, při uplatnění v československých státních službách ve Spojených státech během druhé světové války nebo při navazování kontaktů v USA. Ochotně Šafránkovi sděloval informace o svých skladbách a často zdůrazňoval, že tak činí pouze jemu. Martinů se na něj obracel, nejen když potřeboval pomoc se zasláním provozovacího materiálu svých děl či finanční výpomoc nebo při navazování nových kontaktů, ale také při získání víz do Spojených států v roce 1940: „*Prosím Vás zakročte velmi důrazně na té naší legaci ve Washingtonu, je jejich povinnost se o mně postarati byť by to bylo i místo písaře nebo cokoliv ale musím se odsud dostat i když vyvážnu teď se zdravou kůží, nemohou přece nevidět jaký efekt by to všude způsobilo kdyby se o mě nepostarali, a také by to*

¹⁶ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 3. dubna 1940, CBM, PBM Kmš 748.

¹⁷ Dokladem toho je například zmínka v dopise rodině: „*Odepisuji ihned a přikládám ten seznam skladeb, pošlete je Mil.*“ 31. března 1954, CBM, PBM Kr 457.

nemělo žádný význam zde živořit po vesnicích, vysvětlíte to Mme Coolidge že jí o to přímo žádám, případně i Kousewitzkému, nabídněte mou premieru Double concerta že by mi mohl poslat pozvání a nebo i třeba nějaké fiktivní místo na naší legaci, však už bych tam našel prostředky k výživě a k ujistění Vás že to je už můj poslední pokus (i když vyvážnu odsud) se doprošovati stále našich úřadu o něco co by mě měli z vlastního zájmu nabídnouti, už mě to přestalo opravdu bavit a zvláště po zkušenostech posledních desíti dnů na které těžko zapomenou.⁴¹⁸ Dopisy Miloši Šafránkovi jsou také pozoruhodným svědectvím toho, jak skladatel po okupaci Československa v roce 1939 zvažoval odchod do zahraničí. Přestože od poloviny roku 1939 hledal způsob, jak se dostat z válečné Evropy, ještě počátkem června 1940 napsal do Ameriky: „[...] budeme] očekávatí další události, které nejsou nijak povzbuzující, čekáme co udělá Itálie tento týden. Možná že děláme chybu že už nejedeme ale nechce se nám z Paříže.“⁴¹⁹ To se však už za týden změnilo a manželé Martinů museli Paříž chvatně opustit.

V 50. letech, kdy Šafránek pobýval převážně v Praze, obsahují dopisy Martinů komentáře ke skladbám a úvahy o tvorbě. Reaguje tím na Šafránkovy dotazy, které souvisely s přípravami nové publikace o Bohuslavu Martinů. Korespondence mezi skladatelem a Šafránkem tedy měla převážně pracovní charakter a důvěrnými informacemi ji Martinů nijak nezatěžoval. Jako by se stále řídil zásadou: „*Privátní věci ovšem z Biografie vynech.*“⁴²⁰ Touto zásadou se skladatel řídil ve své korespondenci. Na konci 30. let se peripetie

¹⁸ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 22. června 1940, CBM, PBM Kmš 749.

¹⁹ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 3. června 1940, CBM, PBM Kmš 748.

²⁰ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 22. prosince 1957, CBM, PBM Kmš 863.

vztahu Martinů se skladatelkou Vítězslavou Kaprálovou objevují jen v nezřetelných obrysech. Nejsou mnohdy ani naznačeny nebo dokonce pojmenovány, přestože provázely mnohé z dopisů z let 1939 a 1940. Omezil se jen na obecné konstatování: „[...] mě se všechno tak zkomplikovalo že nevím dobře, jak z toho se zdravou kůží vylezu a potřeboval bych se mnoho s Vámi projít po nábřeží a nebo se nadýchat čerstvého vzduchu někde nevím kde.“²¹ A také hned v dalším dopise si obdobně posteskuje: „Já sám to mám tak zamotané všechno že nevím ani jak z toho se zdravou kůží se dostanu, přišlo mi toho moc najednou a nevím si rady.“²² Až teprve po půl roce připustí, že složitá situace nesouvisí ani se spory mezi Osuského vyslanectvím, „německou legací“ a Československou kolonií, anebo jinými nástrahami komplikované doby, nýbrž: „Abych se Vám přiznal že to co mne tolik zdržuje nejsou ani vnější okolnosti ani události okolo nýbrž věc docela nejosobnější o níž nemohu psát.“²³ O několik let později to částečně platí také o jeho vztahu s Rosalíí Barstow. Její jméno zmiňuje pouze v souvislosti s dedikací *Smyčcového kvartetu č. 6*, H 312, a jinak o ní píše jen v náznacích, kterým však adresát dobře rozuměl.²⁴

V letech 1955–1956, kdy Šafránek, vyslán Státní bezpečností, pobýval ve Francii, se situace obrátila, a tehdy on žádal Bohuslava Martinů o pomoc. Skladatel přímou finanční podporu opakovaně odmítal, při-

²¹ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 8. října 1939, CBM, PBM Kmš 745.

²² Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 5. listopadu 1939, CBM, PBM Kmš 746.

²³ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 3. dubna 1940, CBM, PBM Kmš 748.

²⁴ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 19. listopadu 1946, CBM, PBM Kmš 806.

čemž zdůrazňoval svou špatnou ekonomickou situaci.²⁵ „*Prosím tě nevykládej si moji pomalost jako liknavost nebo nechotu ti pomoci, jak jsem ti psal měl jsem velké výlohy sám a chápeš že když ti něco pošlu pak to musím udělat tajně, víš jak to je v manželství a tak jenom nějak ulejt větší obnos v \$ je spojeno s velkými obtížemi. To víš kdyby Ch. věděla že ti posílám tak bych měl doma pěknou patálii. Ze svých tajných zásob které sám strádám pro prázdniny mi nezbylo nic a tak jen co teď dostanu v cheku a z toho se dá těžko brát.*“²⁶ Namísto toho Šafránkovi zaslal *Sonatinu pro klarinet a klavír*; H 356, a *Sonatinu pro trubku a klavír*; H 357, které měly být vydány v nakladatelství Šafránkova švagra Alphonse Leduca. Jaké byly skutečné příčiny a jak dalece rozhodování Martinů mohlo ovlivnit také tušení Šafránkova tehdejšího poslání a politické napětí mezi McCarthyho Spojenými státy a východní Evropou, nelze dnes s jistotou určit. Téhož roku skladatel do Paříže Šafránkovi také napsal: „*Dopis jsem dostal a nějaké také překvapení o němž se zmiňuješ jsem vlastně očekával ale stejně nevím jak bych se měl rozhodnouti, je to riskantní výlet a zvláště jak se teď v poslední době utvářilo tak to nevypadá na sbratření národů nebo vypadá? Zde jsou totiž, jak asi víš, na tyto historie velmi pozorní a mohlo by se i státi že bych příště nedostal pas se podívat do Evropy. No zatím to není tak horké, dosud jsem stejně nic oficiálně nedostal ale porad mi, co sám o tom myslíš.*“²⁷

Dopisy Miloši Šafránkovi z 50. let objasňují genezi oper *Mirandolina*, H 346, *Řecké pašije*, H 372, a *Ariadna*, H 370, kantát *Hora tří světél*, H 349, a *Epos o Gil-*

²⁵ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 30. prosince 1955, CBM, PBM Kmš 828; dopis z 15. ledna 1956, CBM, PBM Kmš 829, později opět také v dopisu z 12. října 1956 CBM, PBM Kmš 848.

²⁶ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 15. ledna 1956, CBM, PBM Kmš 829.

²⁷ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 22. listopadu 1955, CBM, PBM Kmš 826.

gamešovi, H 351, koncertní *Sinfonietta Giocosa*, H 282, orchestrálních skladeb *Paraboly*, H 367, *Památník Lidicím*, H 296, ale také pramennou situaci komorních skladeb – *Sonatiny pro klarinet a klavír*, H 356, a *Sonatiny pro trubku a klavír*, H 357, a mnoha sborových děl (*Zbojnické písně*, H 361, *Písničky pro dětský sbor*, H 373, *České madrigaly*, H 278, ad.). Od roku 1957 Martinů v dopisech reaguje na Šafránkovy texty o jeho skladbách. Kritizuje studii *Divadlo Bohuslava Martinů*²⁸ a ostře se vyjadřuje k biografickým úvahám, poznámkám o tvorbě a vzniku skladeb.²⁹ Zásadní jsou v tom smyslu zejména úvahy Martinů o kompoziční metodě.³⁰ Detailně koriguje Šafránkův rukopis knihy *Bohuslav Martinů – život a dílo*³¹. Opakovaně se k němu vrací a zdůrazňuje svou averzi k životopisným knihám. Svě korektury uzavírá radikálně: „*Kniha je dobrá ale nema rovnovahu, je to nakupení fakt i dohadu jez delaji dojem ze jsi konecne zaranzoval svoje zapisky v case a tim ovsem nektere veci se opakují na ruznych mistech, skoro ve stejne versi a tak to dela spise dojem ze jsi celou vec psal více pro sebe nez pro verejnost.*“³² Přesto se znovu rukopisu věnuje. Snaží se korigovat představy a nepřesné údaje Miloše Šafránka, ale také své výpady a unáhlené reakce. Dopis ze 14. května 1959 je opět plný otázek, plánů a očekávání. Je však poslední.

²⁸ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 21. září 1957 CBM, PBM Kmš 859; Miloš Šafránek, *Divadlo Bohuslava Martinů, Divadlo*, 1957, 8, 7, s. 547–567.

²⁹ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 28. listopadu 1957, CBM, PBM Kmš 862.

³⁰ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 7. ledna 1958, CBM, PBM Kmš 865.

³¹ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 20. dubna 1958, CBM, PBM Kmš 872; Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 25. dubna 1958, CBM, PBM Kmš 873.

³² Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 25. dubna 1958, CBM, PBM Kmš 873.

Autoři děkují zejména Jaromíru Synkovi, Jaroslavu Mihulemu, Gabriele Všetíčkové, Karle Zouharové a Radce Rozkocové za velmi cenné připomínky a komentáře k textu. Jiřímu Malaníkovi za přepisy a překlady dopisů z francouzštiny, komentáře k nim a za podněty k rukopisu.

Jaroslavu Mihulemu a Aleši Březinovi děkují za laskavé poskytnutí rukopisů.

Monice Holé (CBM), Zoje Seyčkové (IBM), Jiřímu Zahrádkovi (Moravské zemské muzeum), Jitce Bílkové (Archiv bezpečnostních složek) a Michalu Příbáňovi (AV ČR) autoři děkují za důležité upřesňující informace, Aleně Příbáňové (AV ČR) za podněty k transkripci.

Poděkování patří též Stanislavě Střelcové – předsedkyni správní rady Nadace Bohuslava Martinů, Aleši Březinovi – řediteli Institutu Bohuslava Martinů, Davidu Junkovi a Pavle Juklové – ředitelům Městského muzea v Poličce, Jamesi Rybkovi, Borisi I. Rybkovi za přístup k pramenům a poskytnutí souhlasu s jejich publikováním.

Vít Zouhar a Gabriela Coufalová
Olomouc, květen 2019

*Věnováno Zdeňku Zouharovi, Věře Zouharové,
Karle, Honzovi, Aničce a Vojtovi.*

DOPIŠY

[Polička, 30. července 1928]

Monsieur.

Mons

M. Šafránek.

chez Me Victor Leroy

„Croisette“

Gerardmer.

(Vosges.)

France.

Milý pane doktore, čekal jsem na slíbenou správnou adresu ale doufám že už Vás tohle také najde. Jistě se máte moc hezky a užíváte prázdniny. Zde je dost špatné počasí. Budu se těšiti že mi napíšete několik řádek a přeji Vám abyste toho hodně užili. Pozdravuji Vás a milostivou paní³⁴ a všechny.

Váš B. Martinů.

Na Svépomoci 182.

Polička.

³³ Razítko špatně čitelné.

³⁴ Martinů má na mysli druhou manželku Miloše Šafránka ANNETTE MOUSSU (1907–2003).

Polička 6/9 1928.

Milý pane doktore,

děkuji Vám za Váš dopis, měl jsem velikou radost z listu ministra Beneše³⁵, maminka³⁶ z toho byla nadobro omráčená. Jsem tomu rád že se o tom ministr dozvěděl. Jinak dosud vesele odpočívám u rodiného krbu, je zde moc hezky, temperatura přiměřeně teplá, ne moc, žádné vaření, tak toho užívám plnými doušky. V Poličce jsem byl přijat jako slavný muž, což poskytuje více radosti mamince než mně. Jinak zachovávám manželskou věrnost³⁷ a chodím poměrně brzo spát a čtu detektivky.

Z Badenu jsem dostal dopis, zase mne tam zvou, tomu se už nevyhnu, a píše mi ten p. Burkhard, musikdirector,³⁸ že jsem měl velký úspěch, a že mnoho kritiků napsalo, že z celého toho „Opernabendu“ byly nejlepší ty moje dvě malé věci.³⁹ Nechal si to tam a budou to hrát

³⁵ Politik a druhý Československý prezident EDVARD BENEŠ (1884–1948) byl v letech 1918–1935 ministrem zahraničí Československa. Dne 18. července 1928 Beneš zaslal B. Martinů dopis (CBM, PBM Ko 1133), v němž reagoval na dedikaci skladby *La Rhapsodie (Allegro Symphonique)*, H 171, „*Pour Darney*“. V této jihofrancouzské obci byla vybudována československá armáda a 30. června 1918 zde Edvard Beneš předal armádě československý prapor. Martinů skladbu věnoval desátému výročí této události. Jak je z Benešova dopisu patrné, o této dedikaci jej informoval M. Šafránek.

³⁶ KAROLINA MARTINŮ (1855–1944), matka Bohuslava Martinů.

³⁷ Skladatel se oženil se svou partnerkou Charlotte Quennehen až o tři roky později, 21. března 1931 v Paříži.

³⁸ HEINRICH BURKARD (1888–1950) byl spoluzakladatel Donaueschinger Musiktage a v roce 1928 společně s Josephem Haasem a Paulem Hindemithem vedli festival *Deutsche Kammermusik Baden-Baden*. Martinů Burkardovo příjmení psal s vloženým h, tedy „Burkhard“ (srov. dopis M. Šafránkovi z 8. srpna 1929, CBM, PBM Kmš 711).

³⁹ Martinů měl na mysli reakci na premiéru dvou částí z *Jazzové suity*, H 172, *Prélude a Musique d'entracte* v červenci 1928 na festivalu *Deutsche Kammermusik Baden-Baden*.

na koncertě. Rozhodně mne chce pro příští rok. Z Ameriky jsem dostal program festivalu M^{mc} Coolidge⁴⁰, jsem velmi dobře umístěn, je to skoro jediná novinka. A také lístek abych vyplnil přeji-li si míti rezervované sedadlo. To asi prozatím odmítnu.⁴¹ V Praze to mám rozházeno předně že Jiráček⁴² není na festivalu Coolidge, a pak jsem napsal Hud. Matici přiměřeně ostrý dopis ohledně Festivalu⁴³ v Sienně, protože nepovažovali až dosud za nutné mě napsat, komu vlastně bylo svěřeno provedení mého kvartetta, a vůbec mi o tom nikdo nepsal ani řádek.⁴⁴ Z českých kvartetů pokud vím tam nejede žádný a jestli si mysleli že to odbudou nějakým obyč. kvartetem, tak jsem rozhodnut vzít to z Festivalu a udělat jim v ústředí pěknou ostudu⁴⁵. Ani na můj dopis nemám dosud odpovědi. Také byl u mne Ježek čili Yeczeque⁴⁶ a zdá se mi, že to už není ça va⁴⁷, je tu někde blízko na prázdninách.

⁴⁰ Mecenášce ELIZABETH SPRAGUE COOLIDGE (1864–1953) Martinů věnoval *Smyčcový kvintet*, H 164, z roku 1927. Martinů zde patrně reaguje na dopis z 14. června 1928, v němž jej Elizabeth Coolidge informovala o zařazení skladby na Berkshire Festival of Chamber Music v Pittsfieldu v interpretaci Roth Quartet s violistou Egonem Kornsteinem (srov. IBM Spr 1928-06-14). Skladba byla na festivalu premiérována 21. září 1928.

⁴¹ Martinů poprvé navštívil Spojené státy až v březnu 1941.

⁴² Hudební skladatel KAREL BOLESLAV JIRÁK (1891–1972) působil od roku 1923 jako profesor skladby na konzervatoři v Praze a byl spoluzakladatelem pražské pobočky ISCM.

⁴³ Malé počáteční písmeno Martinů přepsal na velké.

⁴⁴ V rámci programu VI. festivalu komorní hudby ISCM v Sienně byl v roce 1928 proveden *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, viz např. Paul Stefan: *Anlässe im Sommer, Anbruch*, 1928, r. 10, č. 7 (August–September), s. 292 (s. 291–292), Heinrich Strobel: *Die Internationalen in Siena, Melos*, 1928, s. 496 (s. 494–497), ad.

⁴⁵ Martinů tehdy už věděl, že *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, v Sienně provede vídeňský Kolisch Quartet.

⁴⁶ Hudební skladatel JAROSLAV JEŽEK (1906–1942) studoval v letech 1927–1929 u Josefa Suka na mistrovské škole v Praze skladbu a od prosince 1927 do června 1928 byl na stipendijním pobytu v Paříži.

⁴⁷ Francouzsky, zde ve smyslu „dobré“.

Očadlík⁴⁸ měl o mně přednášku v radiu, a oplýval mohutnými superlativy.

Pane doktore, přijde Vám ten material k Symfonii.⁴⁹ Přiložte k tomu fotografie a to říkání, jež přikládám (nechte to prosím přefukat na stroji a přeložit do franciny) a pošlete to po někom na adresu Mr Serge Koussevitzky⁵⁰ 8. rue Conseiller Coligny⁵¹ Paris 16e. Je to v Passy, blízko nádraží. Kouss. asi nebude v Paříži, ale může to dát sluhovi ale ať se zeptá zdali Kous. už neodjel do Ameriky, v tom případě by se to muselo poslat za ním. Napište mi prosím potom zdali material došel, myslím asi 20/1. m. Byl bych také moc rád kdybyste mohl poslat do Č. Slova,⁵² a nebo říci sl. Sísové⁵³ aby se referovalo že moje věci byly provedeny poprvé na Komorním festivalu v Baden-Baden s úspěchem. Jsou to Dvě skladby pro komorní ensemble „Prelude“ a „Musique d’entre-act“.⁵⁴ a že bude příští saisonu poprvé provedeno scénické dílo. (které ovšem teprve napíšu)⁵⁵ A také že moje „Duo“ pro housle a cello⁵⁶, jež

⁴⁸ Hudební kritik a popularizátor MIRKO OČADLÍK (1904–1964) působil od roku 1928 v Československém rozhlasu.

⁴⁹ *La Rhapsodie (Allegro Symphonique)*, H 171, poprvé provedl Sergej Kusevickij s Boston Symphony Orchestra 14. prosince 1928 (srov. The Boston Symphony Orchestra Archives, [cit. 20. prosince 2018], dostupné z: <https://archives.bso.org/Detail.aspx?UniqueKey=24305>).

⁵⁰ SERGEJ KUSEVICKIJ (1874–1951) se stal v roce 1924 šéfdirigentem Boston Symphony Orchestra, s nímž také 18. listopadu 1927 premiéroval *La Bagarre*, H 155. Současně dirigoval až do roku 1928 *Concerts Koussevitzky* v Paříži.

⁵¹ Má na mysli patrně 8 Rue du Conseiller Collignon, nikoli Rue de l’Amiral de Coligny.

⁵² Deník *České slovo*.

⁵³ Novinářka MILOSLAVA SÍSOVÁ (1883–1947) žila od roku 1923 v Paříži a byla dopisovatelkou *Národních listů*.

⁵⁴ Tyto první dvě věty *Jazzové suity*, H 172, byly poprvé provedeny na festivalu Deutsche Kammermusik Baden-Baden.

⁵⁵ Patrně myslí operu *Tři přání*, H 175.

⁵⁶ *Duo č. 1 pro housle a violoncello*, H 157, dokončeno 26. ledna 1927, bylo vydáno v nakladatelství La Sirène Musicale, Paris v roce 1928.

mělo premiéru v Paříži vyjde tiskem v Edici Ia? *Sirène musicale*, kde jsou vydány i skladby Honnegera a České tance pro klavír u M. Eschiga.⁵⁷ Snad tam sl. Sísová je, případně R. Weiner⁵⁸.

O tom festivalu v Americe a Symfonii si to necháme zase až po prázdninách. Moc mě to těší že mám u Vás hotové peníze a doufám že si je neuložím do banky aby mi nesly úroky. Napište mi co děláte, jak užíváte prázdniny, a neztejte se že odpovídám tak pozdě, jsem ve stavu trvalé lenosti a čas mi ubíhá že ani nevím, jak to přijde. Ale už se pouštím do práce, budu dělat tu „Suitu“.⁵⁹ Žádali mě také z Osvoboz. divadla o něco, tak jsem svolil ale za honorář, tak nevím jak se na to doraději, ale peněz prý mají dost.⁶⁰ Kdybyste našel náhodou nějaké libretto, tak ho nezapomente než přijedu. Moc Vás pozdravuji a mnoho pozdravů milostivé paní a slečně dceři⁶¹ a budu se těšit že mi něco o sobě napíšete. Jsem Váš

B. Martinů

Pane doktore, prosím Vás pošlete mi lístek abych věděl zdali jste dopis dostal.⁶²

Legace je 7e? nebo 8e?⁶³

⁵⁷ *Tři české tance*, H 154, byly vydány v roce 1929 v nakladatelství Max Eschig, Paris.

⁵⁸ Básník, prozaik a publicista RICHARD WEINER (1884–1937) byl od roku 1919 pařížským přispěvatelem *Lidových novin*.

⁵⁹ *Jazzovou suitu*, H 172, dokončil Martinů o prázdninách 1928.

⁶⁰ Mohlo se jednat o blíže nespecifikovaný a nerealizovaný záměr ředitele Osvobozeného divadla režiséra JINDŘICHA HONZLA (1894–1953). O deset let později režíroval v pražském Národním divadle operu *Julietta*, H 253.

⁶¹ Miloš Šafránek se v Paříži oženil roku 1927 s ANNETTE MOUSSU (1907–2003) a 1. června 1928 se jim narodila dcera Anna (1928–2010), později respektovaná historička umění, provdaná za malíře Libora Fáru.

⁶² Tato věta je připsána kolmo k textu v levém horním okraji první strany.

⁶³ *Légation de la République Tchécoslovaque à Paris, Tyslanectví republiky Československé v Paříži*, kde Miloš Šafránek působil jako

[Paříž, ? leden 1929]

Pane doktore,

prosím Vás buďte tak laskav a až pošlete to Duo⁶⁴ M Umiltovi⁶⁵, nemohl by nechat u M. Descaves⁶⁶ tu partituru? „Doufaje v příznivé vyřízení vyslovené žádosti“ posílám partituru hned sebou, a děkuji.

Psal mi Frank⁶⁷ že jsem měl velký úspěch v Leningradě s kvartetem posílá program.⁶⁸ Bude hrát po návratu „duo“⁶⁹ s Amarem⁷⁰ v Německu a slibuje že mi pošle ruské kritiky které prý jsou dobré a že mi napíše mnoho novinek.

Prosím připomente R. Batona⁷¹ kdyby bylo možno umístit Bagarre⁷² co nejdříve (dokud jste zde) abych měl partituru volnou do Německa. Jakmile budu vědět

tiskový atašé, sídlilo stejně jako dnešní Velvyslanectví České republiky na Avenue Charles Floquet 15, tedy v 7. pařížském obvodu.

⁶⁴ Patrně *Duo č. 1 pro housle a violoncello*, H 157, z roku 1927.

⁶⁵ Špatně čitelné.

⁶⁶ Klavíristka LUCETTE DESCAVES (1906–1993) provedla v Paříži 11. února 1928 *Koncert pro klavír a orchestr č. 1*, D dur, H 149 (srov. Halbreich, 2007, s. 294).

⁶⁷ Violoncellista MAURITZ FRANK (1892–1959) založil v roce 1925 společně s houslistou Stanislavem Novákem Novák-Frank Quartett, kterému B. Martinů věnoval *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150 (srov. Halbreich, 2007, s. 362).

⁶⁸ Martinů psal o tomto provedení 27. ledna 1929 Josefíně Ganzové (srov. ČMH, G 3709).

⁶⁹ *Duo č. 1 pro housle a violoncello*, H 157, z roku 1927, které Martinů věnoval Stanislavu Novákovi a Mauritzovi Frankovi.

⁷⁰ Mauritz Frank byl v té době také violoncellistou Amar-Quartett. Martinů má na mysli LICCA AMARA (1891–1959), houslistu, zakladatele a primária kvarteta.

⁷¹ RHEÑÉ BATON (1879–1940), skladatel a dirigent, šéfdirigent pařížského Orchestre Pasdeloup v letech 1919–1933.

⁷² Bohuslav Martinů se snažil o provedení *La Bagarre*, H 155, v Německu, avšak neúspěšně.

přibližné datum jeho provedení napsal bych do Němeca že partitura je volná.

Text včera jsem znamenitě přemohl tak jsem veselejší. Program z Leningradu Vám přinesu, jenže tomu nerozumím, je to tištěno jinak než obvykle.

Děkuji a moc Vás zdravím

Váš

B. Martinů⁷³

⁷³ Pod podpisem B. Martinů nakreslil černým inkoustem svou karikaturu.

Polička 8/8 1929.

Milý pane doktore,

děkuji Vám mnoho za Váš milý dopis a skutečně jsem ten první nedostal, už jsem si myslel že jste na mne v srdci svém pozanevřel. Vidím že se máte dobře a přeji Vám to upřímně. Co se mne týče není to moc ça va⁷⁴. Teď je to už sice značně lepší ale na začátku to bylo docela smutné, to víte když někdo stůně a u nás byla i maminka i sestra nemocná a já jsem v ošetřování trochu levý. A tak mi to zde připadá všechno nějak změněno a vlastně se mi moc stýská po Paříži. Tam je to jako za kamny. To víte že v to-mhle také hraje značnou roli Charlotta.⁷⁵ V celku tady prázdniny mám velmi slabé a ani se vlastně nedostanu k práci, není k tomu žádná nálada a také se vlastně nedostanu ani z domu, protože maminka dosud nemůže dobře chodit a tak musí být někdo u ní a to jsem já. A mimo to, vyjma několika dnů příšerných veder, je tu stále zima a prší. Byly tu hrozné bouře. Abych Vám také napsal o jiných věcech tedy co se týče Berlína, psal mi p. H.⁷⁶ že s překladem je zhruba hotov ale že umístění není tak snadné jak si představoval.⁷⁷ To mě ostatně moc neudivilo, to se dalo čekat že to nepujde jen tak lehce, zvláště když vlastně tam neměli nic hotového ani partituru a potom byl už také konec saisony a každý hleděl co nejdříve

⁷⁴ Francouzsky ve smyslu „dobré“.

⁷⁵ CHARLOTTE QUENNEHEN (1894–1978), od roku 1926 životní partnerka a od 21. března 1931 manželka B. Martinů.

⁷⁶ CAMILL HOFFMANN (1878–1944) působil v letech 1920–1938 jako tiskový atašé na Vyslanectví republiky Československé v Berlíně.

⁷⁷ Camill Hoffmann napsal B. Martinů v dopise ze dne 6. srpna 1929 z Berlína, že překlad opery *Tři přání*, H 175, „vyžaduje důkladné přizpůsobení notám“ (citováno dle IBM, Hof 1929-08-06).

vypadnout z města. Navrhnul ten projekt p. Tietjenovi⁷⁸, gen. intendantu všech Berl. divadel a právě dnes mi píše znova že mu p. Tietjen radí zadat operu po prázdninách do Charlottenb. opery kde je Furtwängler⁷⁹, což by bylo také velmi dobré. Klemperer⁸⁰ neměl čas ale přes to pozval p. H. aby jej v té věci vyhledal v září. Orchestrálně má Klemperer příští saisonu obsazenou ale za to chtějí provest Bagarre⁸¹ v Drážďanech (Scheinflug⁸²) Já sám jsem dopsal Hindemithovi,⁸³ Frankovi⁸⁴ a Burkhardovi⁸⁵ a myslím že mi mnoho pomohou a p. H. jak se zdá stará se o to mnoho. V celku nemám strach že by se to neumístilo ale za to jediná věc mě trochu mrzí a sice píše mi p. H. že o tom mluvil v Berlíně s dr. Branbergrem⁸⁶ a zmiňuje se také o Hábovi⁸⁷ a tahleta koalice mi nikdy žádný prospěch nepřinesla. Já vím co tihle dva dokážou

⁷⁸ HEINZ TIETJEN (1881–1967) vedl od roku 1925 Deutsche Oper Berlin a současně od roku 1926 také dva další operní domy, Theater Unter den Linden a Krolloper.

⁷⁹ Dirigent WILHELM FURTWÄNGLER (1886–1954) vedl od roku 1922 Berlínskou filharmonii a hostoval v Deutsche Oper Charlottenburg.

⁸⁰ OTTO KLEMPERER (1885–1973) byl v letech 1927–1931 dirigentem v berlínské Krolloper.

⁸¹ *La Bagarre*, H 155, Martinů dokončil v květnu 1926 v Paříži a premiéru měla 18. listopadu 1927 v Boston Symphony Orchestra se S. Kusevickým (srov. též Halbreich, 2007, s. 255).

⁸² Dirigent a skladatel PAUL SCHEINFLUG (1875–1937) byl v letech 1929–1932 šéfdirigentem Dresdner Philharmoniker.

⁸³ Hudební skladatel PAUL HINDEMITH (1895–1963) se podílel v letech 1927–1929 na dramaturgii hudebního festivalu Deutsche Kammermusik Baden-Baden a do roku 1929 byl členem Amar-Quartett.

⁸⁴ Má na mysli *Duo č. 1 pro housle a violoncello*, H 157, které dedikoval violoncellistovi Mauritzu Frankovi (1892–1959) a Stanislavu Novákovi.

⁸⁵ HEINRICH BURKARD (1888–1950) byl spoluzakladatel Donaueschinger Musiktage a od roku 1923 společně s Josephem Haasem a Paulem Hindemithem vedl festival Deutsche Kammermusik Baden-Baden.

⁸⁶ Hudební vědec a publicista JAN BRANBERGER (1877–1952) pracoval ve výboru pražské sekce ISCM a do roku 1933 byl poradcem ministra školství a národní osvěty. Od roku 1928 byl mimořádným profesorem estetiky na pražské konzervatoři a jejím administrativním správcem.

⁸⁷ Skladatel ALOIS HÁBA (1839–1973) působil od roku 1923 na pražské konzervatoři a v pražské sekci ISCM.

když jim na tom záleží. Ale doufám že z toho nebude nic. Mimo to mám v záloze i Lipsko, které se interesovalo o tu první operu⁸⁸ a tak Frankfurt kde je teď Steinberg⁸⁹ který na mne hodně dá a Byl kapelníkem v Německém v Praze a také zná situaci. Ale mám tušení že to v Berlíně dobře dopadne. Budu tam ovšem také sám muset zajet, doufám v zimě. Z Amsterodámu mi psali že chtějí nějaké věci moje na Festival, poslal jsem „Duo“⁹⁰ Škrábu teď „Fantasii“ pro dva klavíry⁹¹, jsem už hodně daleko a myslím že to bude dobré. Na otevření divadla⁹² budu účinkovati se svojí klavírní technikou, hrají ty věci co jsem psal Vám letos v zimě.⁹³ Hud. Matice se rozkývala a vydají ten „Film“ pro klavír⁹⁴ co tam už leží asi čtyři roky, dostali na to

⁸⁸ Jaroslav Mihule zmiňuje v této souvislosti operu *Slzy nože*, H 169, z roku 1928 (Mihule, 2002, s. 170).

⁸⁹ WILLIAM STEINBERG (1899–1978) byl v letech 1925–1929 hudebním ředitelem Německého zemského divadla v Praze (Deutsches Landestheater Prag) a pak přesídlil na stejnou pozici do Oper Frankfurt.

⁹⁰ *Duo č. 1 pro housle a violoncello*, H 157.

⁹¹ *La Fantasie*, H 180, pro dva klavíry B. Martinů napsal v srpnu a září 1929 (srov. Halbreich, 2007, s. 423).

⁹² Má na mysli otevření Týlova domu v Poličce v srpnu 1929.

⁹³ Martinů má na mysli patrně klavírní cyklus *Quatre mouvements*, H 170, dokončený o Velikonocích 1929, který dedikoval „A Monsieur Milos Safranek“ (srov. CBM, PBM Aa17). V programu slavnostního otevření Týlova domu 14. srpna 1929 bylo uvedeno: „Boh. Martinů: *Tři klavírní skladby přednese autor*“ (srov. Popelka, 1973, s. 38). Iša Popelka uvádí, že dle dobových svědectví jednou z nich bylo *Prélude*, H 178. Martinů tuto skladbu dedikoval: „*Sl. Spolku divadelních ochotníků v Poličce v upomínku na slavnostní otevření Týlova domu ve dnech 14.-18. srpna věnuje B. Martinů.*“ (srov. CBM, PBM Aa 18).

⁹⁴ Klavírní cyklus *Film en miniature*, H 148, z roku 1925 vydala Hudební Matice Umělecké besedy v Praze v roce 1929 (srov. Halbreich, 2007, s. 404). Hudební Matice žádala dne 25. března 1929 o příspěvek na vydání skladby: „*Hudební Matice žádala dne 25. března 1929 o příspěvek na vydání skladby: „Hudební Matice je ochotna cyklus vydati, jestliže bude jeho vydání částečně podpořeno. Kalkulace tohoto díla zní na Kč 4000,- [...].“ Podporu České akademie věd na vydání více děl získala 17. května 1929 ve výši 20 000 Kč, bez konkrétního uvedení cyklu Bohuslava Martinů (srov. Maýrová, 2000, s. 32.)*

z Akademie⁹⁵ 1000 Kč. Symfonii⁹⁶ zadávám letos znovu do Brna na Smetanovu cenu, a budu ji tam tak dlouho posílat až mi něco dají.⁹⁷ V Praze bude v listopadu.⁹⁸ A to je všechno. A mimo to bych Vás chtěl o něco požádat. Budte tak laskav a napište mi ještě něco o sobě po polovině srpna⁹⁹ a pak bych byl rád kdybyste mne úředně povolal zpátky už začátkem září, napište třeba že se něco připravuje třeba Pastorkyně a že mě nutně potřebujete, zkrátka že tam musím být.¹⁰⁰ Víte, to je k vůli našim, abych mohl brzo odjet, oni by ovšem byli rádi kdybych tu zůstal až do října jako jindy, ale je to pro mne úplná ztráta času, protože se tady jen tak klackují a čas mi zbytečně utíká a v celku si ani neodpočnu. Maminka se teď rychle zotavuje a tak myslím, že budu moci zcela dobře v září už odsud zmizet a tak bych to sdůvodnil tou povinností, protože jinak bych jim udělal zármutek, že spěchám z domu, ale já myslím že dva měsíce prázdnin jsou už dost. Tak prosím Vás, povolejte mně nějak zpět.¹⁰¹ A ještě bych něco chtěl. Až se vrátíte do Paříže zatelefonujte prosím Vás na konsulát. Budu potřebovat v zimě prodloužit pas

⁹⁵ Má na mysli Českou akademii věd a umění.

⁹⁶ Patrně má na mysli skladbu *La Rhapsodie (Allegro Symphonique)*, H 171, z roku 1928.

⁹⁷ V roce 1928 Martinů zadal do soutěže o cenu Jubilejní nadace Bedřicha Smetany skladbu *La Bagarre*, H 155, pod názvem *Symphonie*. Když o tom informoval Jana Kunc v dopise z 15. prosince 1928, nazval skladbu „*J. symphonie*“ a požádal ho, aby doplnil jméno B. Martinů do partitury (MZM, G 29, 49063). Kunc mu však 5. ledna 1929 odpověděl, že zaslal nikoli skladbu „*Symphonie*“, nýbrž *La Bagarre*, a ta cenu nedostala (MZM, G 29, 49063). Jak uvádí Miloš Šafránek, až v roce 1929 získal Martinů ve stejné soutěži druhou cenu ve výši 8 000 Kč (Šafránek, 1961, s. 132).

⁹⁸ Česká filharmonie pod vedením Ernesta Ansermeta uvedla *La Rhapsodie (Allegro Symphonique)*, H 171, v Praze 12. března 1930 (srov. Halbreich, 2007, s. 256).

⁹⁹ Martinů vložil časové upřesnění dodatečně.

¹⁰⁰ M. Šafránek se v té době snažil o provedení opery *Její pastorkyňa* Leoše Janáčka v Paříži.

¹⁰¹ Tento záměr nevyšel, neboť ještě 1. září 1930 psal z Poličky šéfdiřigentu Václavu Tálchovi (Kuna, 1970, s. 223).

a teď jsou nějaké nové zákony, musí být nové osvědčení státní příslušnosti, které se vyhotovuje zde. Nemám tu ale ani křestní ani domovský list a těžko bych si jej mohl dát poslat, nevím ani vlastně kde ho mám, zeptejte se zdali mi prodlouží pas i bez toho. Taky se za to musí platit a já nerad platím. Děkuji Vám a přeji Vám co nejhezčí pobyt, těším se moc do Paříže, to víte. Tady mám mohutné politické debaty hlavně a samo sebou o Beneši.¹⁰² A jinak ovšem tu není nic, jen že sem přijede na chvilku Novák¹⁰³, a já pojedu na den dva do Kozlova ke Švabinským.^{104, 105} S tou stipendí ze školství to snad ještě letos půjde, dle ujištění sl. Fíny¹⁰⁶, tak by to bylo dobré. Tak jsem Vám popsal skoro celou historii a myslím že toho už více není, hlavně že se moc rád vrátím a že se na to každým den těším. Napište mi tedy ještě psaníčko, hlavně o tom co píšu, podotkněte třeba že jste mi to psal už v tom prvním dopise co se ztratil a přivolejte mne brzo zpět. Mnoho pozdravů milostivé paní i Vám i Milouškovi a maličké¹⁰⁷, přeji vám všechno nejlepší a na shledanou se moc těším.

Váš B. Martinů.

¹⁰² Politik Edvard Beneš byl v letech 1918–1935 ministrem zahraničí Československa. 16. května 1935 podepsal smlouvu o vzájemné pomoci mezi ČSR a Sovětským svazem. V červnu ji předal v Moskvě.

¹⁰³ STANISLAV NOVÁK (1890–1945), od roku 1906 blízký přítel a interpret skladeb B. Martinů, houslista, koncertní mistr České filharmonie a primárius Novák-Frankova kvarteta.

¹⁰⁴ Malíř MAX ŠVABINSKÝ (1873–1962) jezdil v letech 1897–1919 do roubeného domu č. p. 50 v Kozlově, který patřil rodině jeho ženy Ely Švabinské, rozené Vejrychové (1878–1967). Martinů ji navštěvoval společně se Stanislavem Novákem (srov. Švabinská, 2014, s. 7; Míhule, 2017, s. 91; Synek–Všeticková, 2019, s. 56).

¹⁰⁵ Martinů zcela zřetelně nahradil háček nad písmenem „Š“ akcentem cirkumflex, tedy „Š̂“, jak s oblibou v české korespondenci dělával (srov. např. dopisy rodině do Poličky).

¹⁰⁶ Má na mysli přítelkyni JOSEFINU TAUSIKOVOU GANZOVOU (1892–1944), která pomáhala Bohuslavu Martinů z Prahy (srov. také Míhule, 2002, s. 135; dopis Hugo Ganze 13. února 1958, PBM Kd 63).

¹⁰⁷ Martinů má na mysli Šafránkova syna MILOŠE ŠAFRÁNKU (1922–1983) a dceru ANNU ŠAFRÁNKOVU, provdanou FÁROVOU (1928–2010), která se narodila 1. června 1928.

5 [Kmš 712; WERDET RUNDFUNKTEILNEHMER / BERLIN-
-CHARLOTTENBURG 2 / 18 6 30 / 6-7V]

Monsieur
M. Šafránek
Legation Tchécoslovaque
17. Av. Charles Floquet.
France. Paris.

[Berlín, 18.] Červen 1930.

Vielle Grüsse!¹⁰⁸

Chystám se zase zpět¹⁰⁹, a těším na shledanou

Váš

B. Martinů

¹⁰⁸ Německy „*mnoho pozdravů*“.

¹⁰⁹ Z Paříže informoval svou matku o cestě do Berlína a svých plánech na provádění a vydání skladeb v nedatovaném dopise (CBM, PBM Kr 17). Ty však nebyly realizovány (srov. Synek–Všetičková, 2019, s. 72–74).

Monsieur

Milos Šafránek

Cactus d'or.

La Baule Esc.

Loire inferieure

France.

Polička 30/7. 1930.

Milý¹¹⁰ pane Šafránek s chotí a s dětmi, my Vám posíláme srdečné pozdravy z naší milé Poličky kde prší už co jsme tady a nemůžeme nic než se koukat z okna. Charlottě se přes to zde líbí a přibývá na váze o mně ani nemluvě. Vy se máte doufám krásně a já Vám to moc přeji. Nemáte žádných potěšujících zpráv které by mne v tom vlhku zde trochu povyrazily? Pošlete nám také pozdrav z Francie. Vaší Martinuovi.

Na Svépomoci 182.

Polička.

Un aimable bonjour et gros baisers aux enfants. Charlotte.¹¹¹

Pěkné pozdravení a velkou pusou dětem. Charlotte.

¹¹⁰ Předcházelo Martinů přeškrtnuté „Cher“.

¹¹¹ Připsáno rukou Charlotte Quennehen.

Polička 15/8 1930.

Milý pane doktore,

vyšel Váš článek v Pestrém Týdnu a je moc dobře napsán, udělalo mi to velkou radost a mnohým lidem to asi moc nezachutnalo.¹¹² Jsem velmi zvědav až přijedu do Prahy jaké uvidím tváře. Děkuji Vám a moc se mi to líbilo, krátké a obsažné. Myslím že už se Vaše dovolená chýlí také ke konci. U nás dosud nepřestalo pršet od té doby co jsme přijeli a nezdá se že by to už přešlo. A mimo to Charlotte musela odjet domu už na začátku srpna, rozstoukala se jí maminka, tak jsem ji chudáčka vyprovodil do Prahy a jsem tu sám jako kůl v plotě, nestálo jí to ani za ty cesty a při tom se jí tu velmi líbilo, a byla by si správně odpočala.¹¹³ Je to úplná směla a ani mne to tu moc letos netěší, to víte, měli jsme to tak pěkně rozpočítáno. Charlotte byla z toho také celá nešťastná a bojím se aby doma nemusela moc pracovat a neuškodila si. Jakou jste měl dovolenou? Tam bylo jistě krásně, to mi povíte. Já pojedou do Prahy 15. září a zdržím se asi 10 dní aby neřekli že jsem se nadobro odcizil a mám tam také rozličné jednání. Mám v Praze 20./9. provedení „Bagarre“ na sjezdu kritiků.¹¹⁴ Jsem rád že to konečně uslyším a prosím Vás, nechte mi po-

¹¹² ŠAFRÁNEK, Miloš. Český skladatel B. Martinů v Paříži, významný zjev moderní hudby evropské. *Pestrý týden*, roč. V, č. 32, 9. 8. 1930.

¹¹³ Skladatelova partnerka Charlotte Quennehen obdržela 2. srpna 1930 v Poličce stručnou telegrafickou zprávu, na základě níž musela odcestovat do Vieux Moulin, neboť její matka AMICIE QUENNEHEN (1866–1948) onemocněla (srov. Synek–Všetičková, 2019, s. 80).

¹¹⁴ *La Bagarre*, H 155, provedl Václav Talich s Českou filharmonií 19. září 1930 ve Smetanově síni Obecního domu (srov. mj. dopis ze 17. září 1930, CBM, PBM Kmš 716). Koncert se konal „[...] na počest mezinárodního kongresu hudebních kritiků“ (*Lidové noviny*, roč. 38, č. 474, 19. 9. 1930, s. 6.).

slat material. Je to připraveno v mém bytě (Charlotte to tam vyhledala) a domovnice to vydá. Pošlete tam pro to někoho. Je to velký balík a myslím že se to může poslat jako imprimé, ale u Vás už budou vědět jak to poslat. Adresa je: Archiv České filharmonie (V. Müller) Václavské náměstí č. 53. Praha II. Nechte to prosím poslat brzo aby to tu bylo včas ke zkouškám. Musím také sehnat partituru, je v Berlíně.¹¹⁵ Píšu také p. Mončkoví¹¹⁶ pro případ že byste ještě nebyl v Paříži. A byl bych klidnější kdybyste mi poslal lístek že to odešlo, (ne proto že bych se bál že to nevypravíte ale je možno že by se tento dopis ztratil a tak bych napsal znovu.

A ještě bych něco chtěl. Moje sestra tady ušila Charlottě několik rob ale až po Ch. odjezdu a tak to zbylo teď na mně a já mám obavy z celní prohlídky, protože bych měl v kufru jen dámské šaty. Nebude to těžký ani velký balík a tak jsem myslel, zdali byste proti tomu nic neměl kdybych to nechal poslat kurýrem na Vaše jméno. (v říjnu) Napište mi co si o tom myslíte a jak bych to měl zařídit. Myslel jsem že bych obrátil na p. Vaňka¹¹⁷ že by mi to tu zařídil, protože na těch hranicích bych byl oprávněně nápadný. Nedělalo by Vám to obtíže kdybych to tak zařídil?

Máte se mnou starosti vidíte? Také mám trochu obavy jak to se mnou bude, ale prozatím se celé moje vnitro vybíjí na zuření proti dešti a na cellovém koncertě¹¹⁸. Dopsal jsem 1. větu, mám dojem že to dopadlo dobře.

¹¹⁵ Camilla Hofmanna požádal o zaslání partitury z Berlína do Prahy v dopise z 15. srpna 1930 (srov. Deutsches Literaturarchiv Marbach, kopie IBM Hof 1930-08-15).

¹¹⁶ ŠTEFAN MONČEK (1896–1987), tajemník vyslance Štefana Osuského na Vyslanectví republiky Československé v Paříži.

¹¹⁷ VLADIMÍR VANĚK (1895–1965), diplomat, dlouholetý přítel Bohuslava Martinů, v československých diplomatických službách působil do roku 1948.

¹¹⁸ Martinů má na mysli *Koncert pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 I, který dokončil 17. října 1930 v Paříži (Halbreich, 2007, s. 312).

Kdybych tak mohl na to dostat Casalse, to by nebylo špatné.¹¹⁹ Jinak nemám žádných zpráv. Vyjde o mně článek v „Aufaktu“ od toho vídeňského Liesse¹²⁰ co byl v Paříži a na podzim bude článek ve vídeňském „Ansbuchu“¹²¹ o pařížské škole kde budu také zaujímat neskromné místo. Ten p. Claire je rozhodně odhodlán hrát tu moji sonátu. Ještě chci tu dopsat II. větu a nějaké menší klavírní tance pro Leduca.¹²² R. Dessaignes mi už poslal celé 1. jednání je to moc dobré, poradím se s Vámi o tom překladu.¹²³ Z Berlína nic, p. Hoffmann je asi dosud na dovolené. Těším se už moc na Paříž a kdybyste chtěl něco v Praze napište mi budu mít dosti času Vám to zařídit. Myslím že už Vás bolí oči a mám dojem že už bych měl skončit. Děkuji Vám a moc se budu těšit

¹¹⁹ Koncert premiéroval v Berlíně nikoli violoncellista PABLO CASALS (1876–1973), nýbrž GASPAR CASSADÓ (1897–1966), jak Martinů ve své korespondenci zmiňuje (CBM, PBM Kmš 720). Šafránek i Halbreich uvádějí datum premiéry 13. prosince 1931 (srov. Šafránek, 1966, s. 355; Halbreich, 2007, s. 312). Jak ale upozorňují Jaromír Synek a Gabriela Všetáčková, skladatel o premiéře informoval 13. prosince rodinu v Poličce: „*V pátek byla premiéra v Berlíně toho čelového koncertu a vysílali to Radiem, jenomže jsem už neměl čas Vám to napsat.*“ (CBM, PBM Kr 61). Premiéra se tedy konala 11. prosince 1931 (srov. Synek–Všetáčková, 2019, s. 312)

¹²⁰ Také Camillu Hoffmanovi sdělil téhož dne, že kritik ANDREAS LIESS ho informoval o článku v pražském časopise *Auftakt. Musikblätter für die Tschechoslowakische Republik* (srov. Deutsches Literaturarchiv Marbach, kopie IBM Hof 1930-08-15).

¹²¹ Rakouský hudební časopis *Anbruch*.

¹²² Patrně má na mysli klavírní cyklus *Borová – sedm českých tanců pro klavír*, H 195, který Martinů dokončil v létě 1930 a nakladatelství Alphonse Leduc v Paříži ho vydalo v roce 1931 (srov. Halbreich, 2007, s. 410).

¹²³ Spisovatel GEORGES RIBEMONT-DESSAIGNES (1884–1974) napsal libreta ke třem operám Bohuslava Martinů, k jednoaktové opeře *Slyz nože*, H 169, která byla poprvé uvedena v Paříži 15. března 1928, *Tři přání*, H 175, a k nedokončené opeře *Den dobročinnosti*, H 194. Zde má na mysli první jednání k poslední z nich, na které pracoval do dubna 1931. Do němčiny libreto přeložil Camill Hoffmann (Halbreich, 2007, s. 150).

na Vaše zprávy, napište mi brzo. Srdečně Vás zdravím
a mnoho pozdravů milostivé paní sl.¹²⁴

B. Martinů

¹²⁴ Patrně zde myslí Šafránkovu dceru Annu.

Bohuslav Martinů
hudební skladatel
Na Svěpomoci
Polička
Tchécoslovaquie

La Baule 25-8-30

Potvrzují Vám, že material „Bagarre“ byl vyexpedován do Prahy.¹²⁶ Máme nyní báječně krásné počasí – za týden budu v Paříži (1. září) Nezapomeňte na Ot. Šourka¹²⁷ a titul Dr. Daneše¹²⁸.

Srdečně Vás pozdravuje
Šafránek

¹²⁵ Pohlednice psána rukou Miloše Šafránka, není součástí fondu odeslané pošty B. Martinů Šafránkovi (PBM Kmš) v CBM, nýbrž došlé pošty (PBM Kd).

¹²⁶ Šafránek reaguje na skladatelovu prosbu z předchozího dopisu: „[...] *prosím Vás, nechte mi poslat materiál* [...]“ (CBM, PBM Kmš 714). Skladbu *La Bagarre*, H 155, provedl Václav Talich s Českou filharmonií 19. září 1930.

¹²⁷ OTAKAR ŠOUREK (1883–1956), muzikolog, hudební publicista, autor publikací o díle Antonína Dvořáka. Martinů se měl se Šourkem setkat a projednat koncerty.

¹²⁸ JIŘÍ VIKTOR DANEŠ (1880–1928), geomorfolog a diplomat.

Polička I. / 9. 1930

Milý pane doktore,

děkuji Vám za dopis a píše Vám už zase do Paříže. Zde se všechno změnilo, je krásně a Charlotte se zase znovu sem vrátila, její mamince už je mnohem lépe, měla také zánět plic, ale teď už zase je dobrá. Charlottě se to zdálo ještě moc dlouho zůstat sama a tak se na mne domluvili s Novákem a Zrzavým a přijela zase sem¹²⁹. Chodíme po lesích a ještě si tu přeci jen dobře odpočine. Děkuji Vám za Bagarre a za lístek.¹³⁰ Jedeme do Prahy 14. a zůstanu tam asi 10 dní. Na Bagarre se moc těším. Napište mi prosím kdo by ještě z Paříže přijel na ten sjezd.¹³¹ Doufám že se s nimi sejdu. S Talichem¹³² budu mluvit a rovněž se budu snažit abych to všechno zařídil k Vaší spokojenosti. Po Novákovi není ani stopy,¹³³ tak Vám nemohu sdělit přesné jméno p. Daneše¹³⁴. Nevím kudy jezdí, musí se teď vrátit už do Prahy, tak Vám to napíšu později. U Leduca vyšlo a vyjde brzo toto: „Sonata per violino et piano“¹³⁵ „Les preludes pour pia-

¹²⁹ Jaroslav Mihule popisuje, jak přátelé Stanislav Novák a Jan Zrzavý doprovodili Charlotte z Prahy do Poličky (Mihule, 2017, s. 175–176).

¹³⁰ Má na mysli zaslání provozovacího materiálu ke skladbě *La Bagarre*, H 155. To mu Šafránek potvrdil pohlednicí z 25. srpna 1930 (CBM, PBM Kd 384).

¹³¹ Opět se vrací k provedení *La Bagarre*, H 155, v Praze 19. září 1930. Skladbu uslyší poprvé, a to v rámci mezinárodního kongresu kritiků (srov. např. P. Stf. [Paul Stefan], Kritikerkongress, *Anbruch*, Sept./Okt. 1930, H 7/8, S. 261–262).

¹³² Václav Talich, dirigent.

¹³³ Stanislav Novák, skladatelův přítel, houslista, člen České filharmonie.

¹³⁴ Navazuje na Šafránkův požadavek na upřesnění titulu Jiřího Viktora Daneše v pohlednici z 25. srpna 1930 (CBM, PBM Kd 384).

¹³⁵ *Sonáta pro housle a klavír č. 1*, H 182, dokončena 4. listopadu 1929 (Halbreich, 2007, s. 333).

no¹³⁶ „La Poeme de cuisine“ partitura a material¹³⁷. Cinq pièces brèves pour violon et piano.¹³⁸ III. Quatuor partition et material.¹³⁹ Ale ceny nevím zatelefonujte tam raději a je to 175 rue Sl. Honoré Lamere 12–80 nebo Central 60–47. Preludes stojí 6 fr ale bude asi velká přírážka. Budu moc rád když se Vám podaří něco koupit, bude to dělat take Leducovi dobře. Zdali pak dostala M. Caffant¹⁴⁰ ten vytisk nechal jsem to od Leduca poslat?

Nemám žádných novinek, p. Hoffmann mi psal ale nic z Drážďan dosud nepřišlo.¹⁴¹ Doufám že se to všechno pohne teď po prázdninách. Byl u mne Kříčka,¹⁴² chystal se také do Paříže, chtěl Vás vyhledati ale nevím rozhodl-li se jeti. Jsem rád že je tu teď trochu hezky, už to opravdu zde šlo na nervy. Jsem moc zvědav na Prahu a těším se už na 10. rue Mandar¹⁴³. Moc jsem toho o prázdninách neporazil a zůstal jsem viset v té II. větě čelového koncertu ale nejde mi to nijak ku

¹³⁶ *Osm preludií (Huit préludes)*, H 181, dokončeno 1929, vydáno v nakladatelství Alphonse Leduc v roce 1930 (Halbreich, 2007, s. 409).

¹³⁷ Patrně myslí *suitu z Kuchyňské revue (La revue de cuisine)*, H 161, dokončena 1927, vydána v nakladatelství Alphonse Leduc v roce 1930 (Halbreich, 2007, s. 208).

¹³⁸ *Cinq pièces brèves*, H 184, dokončeno 4. dubna 1930, vydáno v nakladatelství Alphonse Leduc v roce 1930 (Halbreich, 2007, s. 334).

¹³⁹ *Smyčcový kvartet č. 3*, H 183, dokončen 10. prosince 1929, vydán v nakladatelství Alphonse Leduc až v následujícím roce 1931 (Halbreich, 2007, s. 364).

¹⁴⁰ Špatně čitelné.

¹⁴¹ Camill Hoffmann konstatoval ve svém dopise z 22. srpna 1930 ohledně předchozí nabídky opery *Voják a tanečnice*, H 162, v Sächsische Staatsoper Dresden: „*Drážďany bohužel vůbec neodpověděly; takže jim budu muset znovu psát.*“ (CBM, PBM Kd 118).

¹⁴² Hudební skladatel JAROSLAV KŘIČKA (1882–1969).

¹⁴³ Adresa, na níž v Paříži bydleli. Charlotte Martinů k tomu poznamenala: „*Na jaře 1929 nám přátelé konečně našli nevelký byt v rue Mandar v čísle 10.*“ (Charlotte Martinů, 2003, s. 32).

předu, nechám to asi až na Paříž.¹⁴⁴ Zde jsou poměry nemožné, je to taková malá Praha v kostce a mne to už doopravdy nebaví. Samá přetvářka a fonistika. Čekám také Zrzavého,¹⁴⁵ je v N. Brodě a doufám že přijde k nám. Teď už to uteče, vlastně příští týden v sobotu už jedu pryč. Budete-li mít nějaké dobré zprávy pro mne napište mi je, v Praze budu u Nováka adresa je Stanislav Novák ul. Z. Wintra č 19. Praha-Bubeneč. (Od 14. září.) Se Šourkem a Müllerem budu mluvit.¹⁴⁶ Těším se na Paříž, přes to že tu je klid a pěkně nějak mne to tu netěší a ani si vlastně neodpočinu, jsem takový nespokojený, a raději bych se už dal do nějaké práce, ale zde se mi to nedaří. Budu mít co dohánět. Přejí Vám že jste prázdnin dobře užil. Vy máte asi moc práce ale budete-li mít chvílku volnou napište mi. Charlotte Vás moc zdraví a naši také¹⁴⁷. Za měsíc už budeme zase v Paříži. Moc Vás pozdravuji a jsem Váš
B. Martinů

Cher Monsieur Safranek.

Je suis bien heureuse d'être revenue auprès de mon grand. J'avais tant de chagrin de l'avoir quitté. il fait un temps radieux, aussi nous en profitons pour faire de jolies promenades. J'espère que vous avez passé de

¹⁴⁴ Podobně jako v dopise z 15. srpna 1930 (CBM, PBM Kmš 714) zmiňuje *Koncert pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 I, který dokončil 17. října 1930 v Paříži (Halbreich, 2007, s. 312).

¹⁴⁵ JAN ZRZAVÝ (1890–1977), malíř, přítel manželů Martinů.

¹⁴⁶ S Otakarem Šourkem se krátce setkal v Praze a měl projednat možnost výměnných koncertů mezi Paříží a Prahou, jak je zřejmé z dopisu B. Martinů z 4. října 1930 (srov. ČHM, MAD, kopie IBM Šou 1930-10-04).

¹⁴⁷ Pozdravy od partnerky Charlotte Quennehen, od matky Karoliny a sestry Marie Martinů. Rodina Martinů žila od roku 1921 v Poličce v domě v ulici Na Svěpomoci 182. Skladatelův otec Ferdinand Martinů (1853–1923) již nežil.

bonnes vacances et que Madame et vos enfants vont bien. Dites beaucoup de choses aimables à Madame et pour vous, je vous adresse toute l'expression de ma vive sympathie.

Votre Charlotte

Milý pane Šafránku.

Jsem velice ráda, že jsem zase zpátky u toho svého velíkána. Tolik smutku jsem zakusila, když jsem se od něho odloučila. Je krásně a slunečno, a my toho také využíváme k hezkým procházkám. Doufám, že jste měli pěkné prázdniny a že se Vaší paní i dětem vede dobře.¹⁴⁸ Svoji paní pozdravujte, a co se Vás týče, vysílám Vám projevy své velké náklonnosti.

Vaše Charlotte

¹⁴⁸ Miloš Šafránek byl ženatý od roku 1927 s Annette Moussu (1907–2003). Žili společně s její dcerou Annou (1928–2010) a synem z prvního manželství Milošem (1922–1983).

[Praha] Středa 17. [září 1930]

Milý pane doktore,

už jsem v Praze a myslím že tu zůstanu (ne navždy ovšem) asi 10 dní a byl bych moc rád kdybyste mi napsal, máte-li nějaké odpovědi na Vaše dotazy. Nemyslíte že by bylo dobře kdybych sám vyhledal někoho na Hradě, třeba toho p. Říhu.¹⁴⁹ Nevím ovšem zdali by to bylo prospěšné a mám li sám do toho nějak zasahovat. Dosud jsem o tom s nikým nemluvil a tak prosím Vás napište mi, co mám dělat, třeba už máte nové zprávy a je možné že by to bylo ku prospěchu kdybych se někde sám objevil. Jsem u Zrzavého, na Magistrále 592 Bubeneč.¹⁵⁰ Talich hraje ten Bagarre v pátek.¹⁵¹ Jinak Vám vše povím po návratu do Paříže. Moc Vás se Charlottou¹⁵² zdravíme a těšíme se.

Srdečně

Váš

Boh. Martinů

¹⁴⁹ JINDŘICH ŘÍHA, ministerský rada Kanceláře prezidenta republiky, správce fondů prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

¹⁵⁰ Vzhledem k onemocnění Stanislava Nováka bydlel Martinů u svého přítele malíře Jana Zrzavého.

¹⁵¹ Další připomínka provedení *La Bagarre*, H 155, s Václavem Talichem a Českou filharmonií v pátek 19. září 1930.

¹⁵² Charlotte Quennehen, životní partnerka Bohuslava Martinů.

[Paříž] Mandi 9 / 12 1930

Milý pane doktore,

moc Vás pozdravuji a sděluji Vám smutnou novinu že mám tak nemožnou rýmu že se nemohu hnout už od pátku z domu. M. Jeanson¹⁵³ nepřišel vůbec, tak nevím co se s ním děje, nemohu mu zatelefonovat, snad byste se mohl zeptat co se s ním děje, možná že to byl nějaký omyl, snad si nezapsal dobře adresu. Prosím Vás, zdali byste mi nemohl půjčit asi 100 fr. protože jsme ze Charlotty gáže koupili nějaké takové blbosti pro moji rýmu, a také tu měla nějakou návštěvu z Vieux Moulin, tak jsem do soboty bez peněz. Já se k Vám teď rozhodně nebudu moci vypravit, je mi sice lépe ale bojím se přece ještě vyjít ven. Mohl byste mi to po někom poslat? Když by šel někdo z legace, tak mi prosím po něm pošlete také toho Hurbanova Masaryka, přečetl bych si to rychle.¹⁵⁴

Děkuji Vám a moc Vás zdravím, doufám ke konci týdne že se budu moci přijít na Vás podívat.

Pozdravy od Charlotte a ode mne

Váš¹⁵⁵

B. Martinů

Prosím pošlete mi stručný přehled příl. listu od Pohla.

Děkuji

Váš

nešťastný

Martinů

¹⁵³ Špatně čitelné.

¹⁵⁴ Patrně se jednalo o text VLADIMÍRA LADISLAVA HURBANA (1883–1949), diplomata, vojenského poradce prezidenta T. G. Masaryka a od roku 1930 vyslance ČSR ve Švédsku.

¹⁵⁵ Špatně čitelné.

Praha 24/9. 1933.

Milý příteli,

zdravíme Vás srdečně z Prahy, Charlottě je zde zima, mě ostatně také. Premiéra dopadla dobře, má to krásné [†] to také vypadá moc dobře.¹⁵⁷ Výprava¹⁵⁸ je [†] úplně [†] největší úsilí [†] zpravit [†] výprava nápadně [†] daleko za tancem. Jenčík¹⁵⁹ si vedl velmi dobře až na to že ty pohádky jsou spíše přišerné – hofmanovské než české, ale Dorota a svatební košile dopadly dobře. Obecenstvo je spíše desorientováno na první poslech ale jeví velký zájem a pozornost, a zdá se že by tomu chtěli porozumět a myslí že se jim to podaří. V celku se o tom hodně mluví a ředitelství mi slíbilo držet Špalíček co nejdéle na repertoiru¹⁶⁰ Řediteli¹⁶¹ a také Ostrčilovi se to moc líbí.¹⁶² Svatební košile vypadly moc krásně. Budou to hrát v listopadu v Brně, tak budeme jezdit po premiérách.¹⁶³ Jsem dost spokojen až na tu výpravu, kritiky jsou celkem dost příznivé. [†] líbezná až na některý

¹⁵⁶ Dopis je silně poškozen, a proto je špatně čitelný. Symbol [†] označuje nečitelný text na základě poškození.

¹⁵⁷ Martinů informuje o premiéře baletu *Špalíček*, H 214, která se uskutečnila v Národním divadle v Praze 19. září 1933 (srov. Archiv Národního divadla, [cit. 20. prosince 2018], <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&ic=2556&pn=256affcf002-2000-15af-c913k3315dpc>).

¹⁵⁸ Scénografii baletu vytvořil výtvarník JOSEF MATĚJ GOTLIEB (1882–1967).

¹⁵⁹ JOSEF JENČÍK (1893–1945), choreograf a tanečník, režisér a choreograf první inscenace baletu *Špalíček*, H 214.

¹⁶⁰ Balet byl proveden čtrnáctkrát. Derniéra se konala 12. května 1934 (srov. pozn. výše).

¹⁶¹ STANISLAV MOJŽÍŠ LOM (1883–1967), dramatik a spisovatel, ředitel Národního divadla v Praze v letech 1931–1939.

¹⁶² Tehdejším šéfem opery Národního divadla byl skladatel a dirigent OTAKAR OSTRČIL (1879–1935).

¹⁶³ V Brně byl *Špalíček*, H 214, uveden poprvé 25. listopadu 1933.

osten, sem tam, a jakého toho M. [†] že to tam není skoro žádný Smetana¹⁶⁴ což [†] Přijetí bylo zajímavé. Začátek byl přijat s velkou nedůvěrou ale pomalu se to rozehrávalo a na konec byl spontánní potlesk autor se [†] v celé nádheře mnohokrát na scéně. Ze známých jsme viděli Špačkovi¹⁶⁵ a dr. Schieszl¹⁶⁶ byl s paní v divadle, půjdu k němu po neděli. Dosud jsem byl jen celé dny v divadle, a teď se teprve začnu starat o další věci. Novák¹⁶⁷ dostal do Českého kvartetta¹⁶⁸ ten třetí kvartett¹⁶⁹ a Sextett.¹⁷⁰ To jsem Vás chtěl požádat kdybyste zatelefonoval Leducovi máli poslati ten material o který jsem jej žádal. Psal jsem mu sám ale to víte jak jsou tam čilí a mohlo by se stát že by na to zapoměli. Telegram prosím Vás [†] zdali to poslal je to důležité protože ten koncert je už koncem října . Jednám o material III Quartettu co je u Leducu vydán¹⁷¹. Děkuji Vám a prosím nedejte Leducovi pokoj dokud to nepošle.

Nešlo by zařídit abyste mohli objednat několik exemplářů těch nových klavírních skladeb od Schotta?¹⁷² Vzpomínám na naši zahrádku a na Paříž. Myslím že se

¹⁶⁴ Má na mysli hudebního skladatele BEDŘICHA SMETANU (1824–1884), jehož opera *Libuše* slavnostně zahájila provoz pražského Národního divadla v roce 1883.

¹⁶⁵ Diplomát JAROMÍR ŠPAČEK (1895–1968), konzulární atašé na vyslanectví ČSR v Paříži v letech 1923–1931.

¹⁶⁶ JOSEF SCHIESZL (1876–1970), politik a pracovník Kanceláře prezidenta republiky T. G. Masaryka.

¹⁶⁷ Stanislav Novák, přítel Martinů, se stal v roce 1933 druhým houslistou Českého kvarteta po Josefu Sukovi.

¹⁶⁸ V roce 1933 byli členy Českého kvarteta Karel Hoffmann, Stanislav Novák, Jiří Herold a Ladislav Zelenka.

¹⁶⁹ *Smyčcový kvartet č. 3*, H 183.

¹⁷⁰ *Smyčcový sextet*, H 224, dokončen v květnu 1932.

¹⁷¹ *Smyčcový kvartet, č. 3*, H 183, byl vydán v nakladatelství Alphonse Leduc v roce 1931 (srov. Halbreich, 2007, s. 364).

¹⁷² Má na mysli klavírní cyklus *Esquisses de danses*, H 220, dokončený v roce 1932, vydaný v nakladatelství Schott v roce 1933 (srov. Halbreich, 2007, s. 412).

mi zde nebude líbit potkávám se tu člověk s podivnými věcmi, které mají. Prozatím jsem neměl dosud pro nic čas ale i tak mi to stačí. Napíšu Vám svoje dojmy později. Prosím Vás napište a kdyby bylo něco zvláště důležitého mi to sem.

Vaši Martinů

(Zrzavý /
Na Magistrále 5
Praha Bubeneč¹⁷³

Cher Monsieur Safranek

J'espère que vous allez bien, ainsi que Madame et les enfants. moi je m'ennuie un peu à Prague. et il fait déjà un peu froid, j'ai eu un peu de peine de quitter mon petit jardin. Je vous adresse mon bon souvenir. Charlotte

Milý pane Šafránku.

Doufám, že se dobře vede Vám, stejně tak jako Vaši paní a dětem. Já se v Praze trochu nudím, je už poněkud chladno, ne úplně bez lítosti jsem opustila svoji zahrádku. Moc Vás pozdravuji. Charlotte.

¹⁷³ Uvádí adresu přítele malíře Jana Zrzavého, kde v Praze často pobýval.

Polička 10. / 2. 1935.

Milý příteli,

Váš dopis jsem dostal před odjezdem do Poličky, tak už jsem s Jeremiašem jen telefonoval, říkal že by se mu lépe hodil ten Mozart pro koncert v březnu. datum pro duben se mu nehodí a Vy jste psal že byste si to zařídil tedy pro březen.¹⁷⁴ Co se týče přesných dat to Vám napíše sám. Pro koncert v Manesu¹⁷⁵ jsem už neměl čas, předal jsem to Novákovi, a až se vrátím budu se o to starat, nevím zdali mají v tu dobu koncert, a v tom případě by se spíše jednalo o první provedení a nebo novější věci z francouzské produkce. Ten Ježek i Janáček se tam už hrál. Podívám se také nešloli by něco sehnat v Brně. Premiera v Brně je 23. / v sobotu¹⁷⁶ a pak 27. / 3. jsou ty Invence ve Filharmonii.¹⁷⁷ S Filharmonii už jsem pak nemluvil nechci se jim do toho míchat, oni neřeknou jak si to představují a zkrátka jednají jako děti. S p. Šourkem¹⁷⁸ už mluvili ale co nevím, jenom

¹⁷⁴ Martinů patrně jednal s dirigentem a skladatelem OTAKAREM JEREMIAŠEM (1892–1962) o programu rozhlasového orchestru Radiojournalu, kde Jeremiaš působil v letech 1929–1945.

¹⁷⁵ Hudební skupina Mánesa pořádala ve 30. a 40. letech v pražské budově S.V.U. Mánes komorní koncerty. Bohuslav Martinů byl jejím „korespondenčním členem“.

¹⁷⁶ Premiéra opery *Hry o Marii*, H 236, v Zemském divadle v Brně (Halbreich, 2007, s. 153).

¹⁷⁷ *Invence*, H 234, byly poprvé provedeny 8. září 1934 v Benátkách (Halbreich, 2007, s. 258). Pražské provedení s Václavem Talichem a Českou filharmonií bylo z důvodu dirigentovy nemoci odloženo, jak sdělil Martinů v dopise z 10. března 1935 Alfredu Kalmusovi do Universal Edition ve Vídni (srov. kopie v IBM UE 1935-03-10).

¹⁷⁸ Otakar Šourek, muzikolog, hudební publicista, spolupracovník Radiojournalu v Praze.

jím snad řekl že by měla zpívatí pí. O¹⁷⁹. Pak už jsem s nimi nemluvil, chtějí jítí sami k ministru Benešovi a vyjednávají s Londýnem, Bruselem, Švycarskem ale co je na tom opravdu pravda, to nevím, oni mají plno plánů ale zdali se kdo stará o realizaci, to pochybuji.¹⁸⁰ Myslím že s Talichem¹⁸¹ o tom dosud nikdo nemluvil, ostatně tu Talich ani nebyl, je dosud nemocen a vrací se teď na abonentní koncerty. S Firkušným jsem mluvil a říkal jsem mu o klavírním koncertu, byl jaksi zarmoucen, chtěl by mítí premieru v Praze, jinak říkal že by ho nikdo nedal na program kde by to měla v úmyslu hrát Madame.¹⁸² Toho zájezdu by bylo opravdu škoda, kdyby se to nedařilo, ale nechci teď už zde ani moc do toho mluvit, abych¹⁸³ Vám na konec nezpůsobil nějakou nepříjemnost, protože oni mluví každou chvílí jinak a mohli by na konec říci že jsem to vše povídal sám. Já jsem jim jenom radil aby se rozhodně spojili s Vámi aby se nedělaly jiné plány v Praze a jiné v Paříži, ale jak se zdá chtějí si vše udělati sami a dle jejich názoru Vás nepotřebují, tedy myslím že je lépe do toho nezasahovat. Snad už Vy sám budete mít nové zprávy, já do toho dobře nevidím co v tom vlastně je. Novák¹⁸⁴ do toho

¹⁷⁹ Patrně měl na mysli sopranistku PAVLU OSUSKOU, roz. VACHOVOU (1891–1978), členku Národního divadla v Praze, manželku československého vyslance v Paříži Štefana Osuského. Zřejmě jednali o provedení tří orchestrálních písní *Kouzelné noci*, H 119, které Osuská premiérovala v roce 1924.

¹⁸⁰ Zájezd České filharmonie, který se uskutečnil v listopadu a prosinci 1935, chtěli propojit s propagací Československé kultury, a proto kontaktovali ministra zahraničí Edvarda Beneše (srov. pozn. CBM, PBM, Kmš 721).

¹⁸¹ Václav Talich byl v té době šéfdirigentem České filharmonie.

¹⁸² *Koncert pro klavír a orchestr* č. 2, H 237, je věnován GERMAINE LEROUX (1907–1979), třetí manželce Miloše Šafránka. Premiéroval ho pianista a skladatelův přítel RUDOLF FIRKUŠNÝ (1912–1994) s Václavem Talichem a Českou filharmonií v Praze 13. listopadu 1935 (srov. Halbreich, 2007, s. 295).

¹⁸³ Počáteční písmeno je „p“, které Martinů přepsal na „a“.

¹⁸⁴ Má na mysli přítele Stanislava Nováka.

také nechce moc strkat prsty, ale v celku se nemůžete spolehnout na zdejší vedení a tak nevím dobře co by se dalo s prospěchem dělat. Co dělá Munch?¹⁸⁵ Už by byl čas aby se vědělo co se bude dít. Na program si chtějí dát všechny živé autory cizí a všechny mrtvé české.

Budu v Brně až do 23., budete-li mi něco chtít napsati pište na Zemské divadlo – Brno. Taky mrzne úplně nemožně na naši pařížskou povahu, máme ráno 26° pod, chodíme na lýže sáňky a mrzneme¹⁸⁶.

Do Brna jedu na čtvrtek. Moc Vás oba pozdravujeme a těšíme se na Vás i Madame¹⁸⁷. Z té slušné společnosti v Praze zbylo je několik členů, lidi jsou zde opravdu nemožní, tak vědomi svých hodnot že [to]¹⁸⁸ až směšné.

Srdečně

Vaši

B. Ch. Martinů

¹⁸⁵ Dirigent CHARLES MUNCH (1891–1968) vedl v letech 1935–1938 v Paříži Orchestre philharmonique de Paris. Premiéroval řadu skladeb B. Martinů, který mu věnoval mj. v roce 1937 *Concerto grosso pro komorní orchestr*, H 263.

¹⁸⁶ Patrně z této doby jsou datovány fotografie Bohuslava Martinů a Charlotte Martinů na saních a lyžích uložené v CBM se signaturou PBM fBM II 53, PBM fBM II 55 ad.

¹⁸⁷ Manželka Miloše Šafránka Germaine Leroux.

¹⁸⁸ Špatně čitelné.

Milý příteli,

posílám Vám slíbená data, seřadil jsem to spíš podle těch epoch. Pro scénická díla data jsou přesná, premie-ry v Brně ještě zkontroluji a pošlu dodatečně. Myslím stejně že se budete držet těch hlavních věcí. Co se týče těch poznámek osobních, myslím že v tom není zákon. První epocha o které chci mluvit je impresionistická, myslím však že to byla spíš honba po zvuku než po impresi. (Istar,¹⁹⁰ Míjející půlnoc¹⁹¹.) Nejprvnější skladby (Loutky)¹⁹² dlouho před tím impressí nejsou. Převrat nastává s Half-timem¹⁹³ a sice radikální – to jsem trochu se začal orientovat v tom chaosu do něhož jsem v Paříži spadl, to je začal jsem vlastně o všem přemýšlet. To je epocha dynamismu – (Half-time, Bagarre,¹⁹⁴ Rhapsodie¹⁹⁵.) Přes to však neopouštím zřejmou formu a dosti zajímavé že v čistě komorní hudbě jsem vždy více svůj, a neztrácím se v momentálním směru. Z toho

¹⁸⁹ Autograf je dnes uložen v CBM ve fondu nenotových autografů pod signaturou PBM Na 12.

¹⁹⁰ Balet *Istar*, H 130, dokončen v roce 1921 (Halbreich, 2007, s. 199).

¹⁹¹ Orchestrální cyklus *Míjející půlnoc*, H 131, dokončen v roce 1922 (Halbreich, 2007, s. 252).

¹⁹² Klavírní cyklus *Loutky III*, H 92, II, H 116, I, H 137, vznikl v letech 1914–1925 (Halbreich, 2007, s. 392, 397, 402).

¹⁹³ *Half-time*, H 142, dokončen v roce 1924 (Halbreich, 2007, s. 254).

¹⁹⁴ *La Bagarre*, H 155, dokončena v roce 1926 (Halbreich, 2007, s. 255).

¹⁹⁵ *La Rhapsodie (Allegro Symphonique)*, H 171, dokončena 1928 (Halbreich, 2007, s. 256).

je II kvartett¹⁹⁶, kvintett,¹⁹⁷ a trio klavírní¹⁹⁸, jež si velmi cením. Pracuji instinktivně a snadně ale novostem se přizpůsobuji dosti těžce a po dlouhém a dlouhém váhání. Tím ten postup je vlastně stále zdržován ale to co přijmu na konec je pevně zakotveno. Po této epoše se jeví zřejmé umírnění jak prostředku (malé ensembles, malý orchestr v r. 1930, skladby jsou čistší, forma jasnější, styl spíše komorní než symfonický (v romantickém slova smyslu. Je to touha po definitivní organizaci celku i všech složek v živý a zdravý organismus a harmonické vyvážení všech složek. Jeví se (zvláště v operách) zřejmý návrat k čistě, řekl bych skoro folkloristickému výrazu, symfonická tvorba je orientována jaksi, řekl bych světověji. Čím déle jsem v Paříži tím více si uvědomuji charakter a znaky hudby české, tím i moji v srovnávání s okolím v němž žiju.¹⁹⁹ Co se týče ideového pohledu, znáte mne sám velmi dobře. Nejsem žádný metafysik a ideovost přijímám vědomě jen do té míry pokud ji lze hudbou skutečně vyjádřit. Jakmile to překračuje hranice, okamžitě se obraňuji a uzavírám. Ostatně po této stránce jsem zde dobře sekundován pobytem v Paříži a názorem Francouzů na umění. Jinak, přes to že jsem přišel do velmi avantgardních bojů tady v r. 1923. – nikdy jsem ani na okamžik neztratil svoji linii a nikdy jsem nic nepřijal za svoje (zcela instinktivně) co jsem skutečně nemohl po svém způsobu využití. Nebyl jsem nikdy avantgardistou. Ovšem můj vývin byl velmi pozvolný a dosti nesnadný. Otázka správné orientace, v době kdy

¹⁹⁶ *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, dokončen v roce 1925 (Halbreich, 2007, s. 362).

¹⁹⁷ *Smyčcový kvintet*, H 164, dokončen v roce 1927 (Halbreich, 2007, s. 372).

¹⁹⁸ *Klavírní trio č. 1 (Cinq pièces brèves)*, H 193, dokončeno v roce 1930 (Halbreich, 2007, s. 250).

¹⁹⁹ Hodnocení vlastní tvorby se v mnohém shoduje s textem, který Martinů napsal po příjezdu do Spojených států na jaře 1941 (srov. CBM, PBM Na 24; Šafránek, 1966, s. 317).

mnoho falešných směru bylo s velkou pompou rozhlašováno. Co se týče stylu, myslím že byl vždy poměrně stejný, jenže díla nebyla vždy stejně podařená.

Skladby počínaje od r. 1918.

Česká rhapsodie²⁰⁰ – vznikla pod vlivem manifestu č. spisovatelů v 1918²⁰¹. Provedení 1918 – (Filharmonie – Čelanský.

Istar²⁰² baletní mysterium – z roku 1921–22 – Proved. 11. září 1924 – Národ. divadlo v Praze. v r. 1922 (?) na konserv. u Suka²⁰³.

Kdo je na světě nejmocnější²⁰⁴ – balet – Proved. v Nár. v Brně 1924., v Praze 17 / II. 1927. dokončena 1922.

²⁰⁰ Kantátu *Česká rapsodie*, H 118, Martinů dokončil roku 1918. Premiéra byla provedena v Praze 12. ledna 1919. LUDVÍK VÍTĚZSLAV ČELANSKÝ (1870–1931) dirigoval Českou filharmonii a pěvecký spolek Hlahol (Halbreich, 2007, s. 448).

²⁰¹ Spisovatel Alois Jirásek zaslal v polovině května 1917 českému říšskému poselstvu prohlášení, které podepsala řada českých spisovatelů, v němž požadovali přiznání práv „českoslovanskému národu“. Deník *Lidové noviny* prohlášení otiskl 19. května a znovu 25. května (*Lidové noviny*, 1917, XXV, 19. května 1917, s. 2; 25. května 1917, s. 3).

²⁰² Miloš Šafránek datuje balet *Istar*, H 130, roky 1917 a 1921 s poukazem na rukopisnou dataci Bohuslava Martinů 21. listopadu 1921 (Šafránek, 1961, s. 84). Jaroslav Mihule také uvádí rozmezí let 1917–1921 (Mihule, 2002, s. 582). Harry Halbreich zmiňuje roky 1918–1921, resp. 1923. Premiéra byla provedena v pražském Národním divadle 11. září 1924, dirigoval VINCENC MAIXNER (1888–1946) (Halbreich, 2007, s. 199).

²⁰³ Bohuslav Martinů byl žákem skladatele JOSEFA SUKA (1874–1935) na mistrovské škole pražské konzervatoře v letech 1922–1923.

²⁰⁴ Balet *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, dokončen 1922, premiéra se konala v Zemském divadle v Brně 31. ledna 1925. Pražská premiéra se uskutečnila v Národním divadle 17. února 1927 (Halbreich, 2007, s. 201).

1923. odjezd do Paříže. Kouzelné noci²⁰⁵ – zpěv s orchestrem 3 písně na „Čínskou flétnu. Prov. v Praze.²⁰⁶

I. smyč. kvartett.²⁰⁷

Mizející půlnoc. 3 věty (orchestr.)²⁰⁸

1923. odjezd do Paříže k Albertu Rousselovi²⁰⁹.

od r. 1923. Balety – Vzpoura²¹⁰ 1 akt. baletní sketch
prov. v Brně

Koleda²¹¹ 1 akt baletní scény se
ženským sborem a soli – (ztra-
ceno.)

z roku 1926–29 On tourne (Natáčíme.)²¹² 1 akt –

Neprovedeno

Echec au roi (Šach králi.)²¹³ 1 akt „
Kuchyňská revue.²¹⁴ – „

Provedeno v Praze – (?)

²⁰⁵ *Kouzelné noci*, tři písně pro soprán a orchestr, H 119.

²⁰⁶ Premiéru provedla sopranistka Pavla Vachková-Osuská 2. dubna 1924 s Českou filharmonií v Domě umělců (dnes Rudolfinum) v Praze (Halbreich, 2007, s. 484).

²⁰⁷ *Smyčcový kvartet* č. 1, H 117, dokončen v roce 1918 (Halbreich, 2007, s. 362).

²⁰⁸ Správný název orchestrální skladby je *Mízející půlnoc*, H 131, dokončena byla v roce 1922 (CBM, PBM A J 160, Halbreich, 2007, s. 252).

²⁰⁹ Martinů studoval v Paříži u skladatele ALBERTA ROUSSELA (1867–1937), jemuž v roce 1930 věnoval *Serenádu pro komorní orchestr*, H 199.

²¹⁰ Balet *Vzpoura*, H 151, dokončen 1925, premiéra se konala v Zemském divadle v Brně 11. února 1928 (Halbreich, 2007, s. 202).

²¹¹ Balet *Koleda*, H 112, byl dokončen v roce 1917. Partitura je dnes nezvěstná. Šafránek popsal fragment baletu a publikoval jeho libreto (Šafránek, 1979, s. 20–21, 121–135).

²¹² Balet *Natáčel se!*, H 163, byl dokončen v roce 1927, premiéra se konala až po skladatelově smrti 8. ledna 1979 ve Státním divadle v Brně, dirigoval Václav Nosek (Halbreich, 2007, s. 198).

²¹³ *Échec au roi (Šach králi)*, H 186. Martinů balet dokončil v roce 1930, premiéra se konala po skladatelově smrti 11. dubna 1980 ve Státním divadle v Brně, dirigoval Jan Štych (Halbreich, 2007, s. 210).

²¹⁴ *Kuchyňská revue*, H 161, dokončena 1927. Premiéra baletu se konala 17. listopadu 1927 v pražském Domě umělců v hudebním nastudování Stanislava Nováka (Halbreich, 2007, s. 207).

O motýlu který dupal (Kipling)²¹⁵

Neprovedeno.

Opery *Le raid merveilleux*²¹⁶ „ (Ztraceno).

Voják a tanečnice²¹⁷, opera 3 akty text dle
Plauta. J. L. Budín.

(v r. 1926–27 –) Provedeno v Brně 5 / V. 1928.

1927–1929 *Tři přání*²¹⁸ opera 3 akty text Ribemont
Dessaignes. Neprovedeno

Slzy nože²¹⁹ „ 1 akt „ „

Den dobročinnosti²²⁰ 3 akty „ „ ne-
dokončeno.

od 1924 Orchestr. Half-time²²¹ – Provedeno v Praze

²¹⁵ *Motýl, který dupal*, H 153. Martinů balet dokončil v roce 1926 na text spisovatele a nositele Nobelovy ceny RUDYARDA KIPLINGA (1865–1936). Balet patrně nebyl z důvodu autorských práv k libretu inscenován. První zvukovou nahrávku realizoval dirigent Jiří Bělohávek se Symfonickým orchestrem FOK v roce 1990 (Supraphon, 1990, SU 110380-2).

²¹⁶ *Le raid merveilleux (Podivuhodný let)*, H 159, scénickou premiéru opery realizoval Václav Nosek se Státní filharmonií Brno v Poličce 25. června 1994. Kopie autografu je uložena v CBM (PBM FAc 49, Halbreich, 2007, s. 206).

²¹⁷ *Voják a tanečnice*, H 162. Operu na libreto J. L. BUDÍNA (pseudonym JANA LÖWENBACHA, 1880–1972) dle Plautova námětu dokončil Martinů v roce 1927. Premiéra se konala v Zemském divadle v Brně 5. května 1928, dirigoval František Neumann (Halbreich, 2007, s. 143). První dochovaný Löwenbachův dopis, v němž popisuje úpravy libreta, je datován 7. července 1926 (CBM, PBM Kd 186).

²¹⁸ *Tři přání*, H 175. Operu na libreto Georgette Ribemont-Dessaignese (1884–1974) Martinů dokončil v roce 1929. Premiéra se konala po skladatelově smrti 16. června 1971 ve Státním divadle v Brně, dirigoval Václav Nosek (Halbreich, 2007, s. 146).

²¹⁹ *Slzy nože (Larmes de Couteau)*, H 169. Jednoaktovou operu na libreto Georgette Ribemont-Dessaignese dokončil Martinů v roce 1929. Premiéra se konala po skladatelově smrti 22. října 1969 ve Státním divadle v Brně, dirigoval Václav Nosek (Halbreich, 2007, s. 145).

²²⁰ *Den dobročinnosti*, H 194, Martinů operu komponoval v letech 1930–1931, avšak nedokončil. Premiéra se konala 28. března 2003 v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích, dirigoval Milan Kaňák (Halbreich, 2007, s. 150).

²²¹ *Half-time*, H 142, byl dokončen v roce 1924, premiéra se konala 7. prosince 1924 v Praze, Českou filharmonií dirigoval Václav Talich.

1924. Festival mezinár. 1925.
Concerto – piano orchestr.²²² (Praha – Filhar.
 Heřman – Paříž orchestr Collon²²³ Lucette Descaves.
 II. Smyčc. kvartett.²²⁴ (Premiera Berlín 1926 (?)
) Festival v Sieně.
 „Entre acte“²²⁵, hudba pro radio. Festival
v Baden--Badenu 1927 (?)
 Film en miniature pro klavír²²⁶.
 1927. La Bagarre,²²⁷ orchestr, premiera v Bostonu
 listopad 1927 dir. Serge
 Koussevitzkij.

Repríza se uskutečnila 17. května 1925 v rámci festivalu ISCM, který se konal v Praze.

²²² *Koncert pro klavír a orchestr č. 1*, H 149, byl dokončen roku 1925, premiéru provedl v Praze 21. listopadu 1926 pianista JAN HEŘMAN (1886–1946), kterému Martinů koncert věnoval. Českou filharmonii dirigoval Robert Manzer. V Paříži koncert provedla 11. února 1928 francouzská klavíristka LUCETTE DESCAVES (1906–1993). GABRIEL PIERNÉ (1863–1937) dirigoval Orchestre Colonne.

²²³ Špatně čitelné.

²²⁴ *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, chybné vročení. Kvartet premiérovalo Novák-Frankovo kvarteto dne 12. listopadu 1925 v Berlíně (Halbreich, 2007, s. 362). V roce 1928 byl proveden na VI. festivalu komorní hudby ISCM v Sieně v podání Kolisch Quartet.

²²⁵ Jedná se o 2. větu *Musique d'entracte z Jazzové suity*, H 172. Chybné vročení, skladba byla premiérována na festivalu Deutsche Kammermusik Baden-Baden o rok později, v červenci 1928. Srovnej mj. zde dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi ze dne 6. září 1928 (CBM, PBM Kmš 708). Halbreich uvádí datum 7. června 1928. Festival se však konal ve dnech 13.–15. července 1928 (Halbreich, 2007, s. 346).

²²⁶ *Film en miniature. Cyklus 6 klavírních skladeb*, H 148, dokončen 1925, premiéra se konala 2. dubna 1927 v Paříži (Halbreich, 2007, s. 346).

²²⁷ *La Bagarre*, H 155, uvedl poprvé dirigent Sergej Kusevickij (1874–1951) s Boston Symphony Orchestra dne 18. listopadu 1927 v Bostonu. Kusevickij zaslal Bohuslavu Martinů 20. listopadu 1927 telegram se zprávou: „*Premiere Bagarre immense suces [...]*.“ (CBM, PBM Kd 163).

Duo pro housle a violoncello.²²⁸ premiéra
v Paříži (Novák Frank) 1928 (?)

České tance pro klavír.²²⁹ Obkročák –
Dupák – Polka – Nonet . – ²³⁰

1928 – Allegro Symphony – orchestr. – premiéra Boston
1928.) Serge Kousse vitzky. Později titul Allegro
symphonique. (W. Straram – Paris.) Definitivní
titul Rhapsodie.²³¹

Musique d'Entre' acte, hudba pro radio. Festival
Baden-Baden 1928 (?)²³²

Kvintett smyčcový.²³³ Premiéra v Pittsfield U. S.

A. Festival E. S. Coolidge (1929²³⁴ / ?)

~~1927~~ (?) (od ~~1928~~ 1930 omezují prostředky, re-
dukce orchestru, disciplinovaný urovnaný zvuk

~~1928–1930~~

1930–1932 Serenáda komorní orchestr.²³⁵ Premiéra

²²⁸ *Duo pro housle a violoncello* č. 1, H 157. Chybné vřočení, premiéra se konala 17. března 1927 v Paříži v podání houslisty Stanislava Nováka a violoncellisty Maurice Franka (Halbreich, 2007, s. 346).

²²⁹ *Tři české tance*, H 154, byly dokončeny 9. listopadu 1926, premiéra se uskutečnila 7., resp. 17. března 1927 v podání klavíristky Jane Mortier (Halbreich, 2007, s. 405).

²³⁰ *Nonet* č. 1 (Fragment), H 144, vznikl v letech 1924–1925. Halbreich uvádí, že nebyl proveden s výjimkou *Finale* (Halbreich, 2007, s. 382).

²³¹ *La Rhapsodie (Allegro symphonique)*, H 171. Martinů tuto skladbu původně označil jako „*Symphonic*“. Dirigent Sergej Kusevickij skladbu premiéroval s Boston Symphony Orchestra 14. prosince 1928 v Bostonu. V Paříži ji provedl 3. dubna 1930 dirigent WALTHER STRARAM (1876–1933), vlastním jménem Marie Emile Félix Walter Marrast, s Orchestre des concerts Straram.

²³² Druhou větu z *Jazzové suity*, H 172, *Musique d'entracte* již zmínil na předchozí straně s vřočením „1927 (?)“. Premiéra se konala v roce 1927.

²³³ Mecenášce Elizabeth Sprague Coolidge (1864–1953) Martinů věnoval *Smyčcový kvintet*, H 164, z roku 1927. Skladba byla premiérována na Berkshire Festival v Pittsfieldu v roce 1928 (Halbreich, 2007, s. 372).

²³⁴ Nad číslovkou devět je rukou Martinů nadepsáno „8?“.

²³⁵ *Serenáda pro komorní orchestr*, H 199, dokončena 13. prosince 1930, premiéra se konala 16. dubna 1931 v podání Orchestre des concerts

v Paříži (W. Straram) 19 ?
Koncert pro violoncello a orchestr.²³⁶ –
Premiera Berlin. (A. Cassado) ?
~~Partitta~~ Partita (Suite. I) smyčc. orche-
 str.²³⁷ („ Berlin ?) provedeno baletně
 v Král. divadle Antwerpy.)
Kvartett s orchestrem.²³⁸ Premiera v Lon-
dýně. (Pro Arte.)
Trio s orchestrem²³⁹ (Neprovedeno.)
Concertino (trio klavír s orchestrem) „
Les rondes.²⁴⁰ (malý ensemble.) Premiera
Paris – (A. Cortôt.)
Malé serenady²⁴¹ („ „)²⁴² Neprovedeno.

Straram, který dirigoval zakladatel orchestru Walther Straram (Halbreich, 2007, s. 269).

²³⁶ *Koncert pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196, dokončen 17. října 1930, premiéra se konala 11. prosince 1931 v Berlíně v podání španělského violoncellisty a skladatele GASPARA CASSADÓ (1897–1966) (srov. zde poznámku k dopisu Knš 714).

²³⁷ *Partita pro smyčcový orchestr*, H 212, dokončena 7. listopadu 1931, premiéra se konala 3. prosince 1932 v Praze, Českou filharmonii dirigoval Václav Talich (Halbreich, 2007, s. 270).

²³⁸ *Koncert pro smyčcový kvartet a orchestr*; H 207, dokončen v létě 1931, londýnská premiéra se konala 10. října 1932 v podání Quatuor Pro Arte a London Philharmonic Orchestra, který dirigoval MALCOLM SARGENT (1895–1967) (Halbreich, 2007, s. 320).

²³⁹ *Koncert pro klavírní trio a orchestr*; H 231, dokončen o Velikonocích 1933, premiérován 31. srpna 1963 v Luzernu (Halbreich, 2007, s. 321).

²⁴⁰ *Les Rondes*, H 200, skladba dokončena 23. listopadu 1930, premiéra se uskutečnila v Paříži dne 18. března 1932, v nastudování francouzsko-švýcarského klavíristy a dirigenta ALFREDA CORTOTA (1877–1962). Halbreich uvádí, že interpreti jsou neznámí, premiéra se konala v rámci Concerts Cortot (Zichová, 2015, s. XI, 190; Halbreich, 2007, s. 380).

²⁴¹ *Serenáda č. 1*, H 217, dokončena 25. března 1932; *Serenáda č. 2*, H 216, dokončena v březnu 1932; *Serenáda č. 3*, H 218, dokončena 1. dubna 1932, premiéra se konala 16. října 1947 v Praze, FOK. Autograf je označen *Malé serenády* (Halbreich, 2007, s. 377, 357, 381).

²⁴² Martinů používá opakovací zkratku pro text na horním řádku „malý ensemble“.

- III. Kvartett²⁴³ – Première Paris, (Quat. Roth.)
Trio (klavír.)²⁴⁴ „ Bruxelles.
Ženské sbory²⁴⁵ (na lidové texty.)
Menší práce. – pro housle a klavír. I. II. Sonaty²⁴⁶
5 krátkých kusů²⁴⁷ p
Arabesky²⁴⁸ . –
pro čello a klavír. Nocturnes²⁴⁹ – Pastorales²⁵⁰ –
Arabesques²⁵¹ . – Suite²⁵² .
„ 2 housle „ Sonatine.²⁵³

²⁴³ *Smyčcový kvartet č. 3*, H 183, dokončen 10. prosince 1929, premiéra se konala 20. dubna 1932 v Paříži v podání Quatuor Roth (Halbreich, 2007, s. 363).

²⁴⁴ Nepodařilo se určit.

²⁴⁵ *Česká říkadla*, H 209, skladba dokončena v červenci 1931, premiéra se konala 4. dubna 1933 v podání Pěveckého sdružení pražských učitelů (Halbreich, 2007, s. 430).

²⁴⁶ *Sonáta č. 1 pro housle a klavír*, H 182, z roku 1929 a *Sonáta č. 2 pro housle a klavír*, H 208, z roku 1931 (Halbreich, 2007, s. 333 a 335).

²⁴⁷ *Cinq pièces brèves (Pět krátkých kusů) pro housle a klavír*, H 184. Martinů skladbu dedikoval Miloši Šafránkovi. Chybná datace, dokončeno 14. dubna 1930, premiéra 5. května 1930 (Halbreich, 2007, s. 333).

²⁴⁸ Martinů uvádí „*Arabesky*“ také v nedatovaném soupise děl ze třicátých děl (CBM, PBM Na 14). Karel Šebánek jej označuje „*Sept arabesques*“ v soupisu skladeb B. Martinů z roku 1938 (CBM, PBM Na 123, s. 2). Harry Halbreich cyklus nazývá rovněž *Sept arabesques*, H 201 A, a zařazuje ho pod identické katalogové číslo jako skladbu pro violoncello a klavír (Halbreich, 2007, s. 334).

²⁴⁹ *Nocturnes*, H 189, dokončena dle Jaroslava Mihuleho v roce 1930 (srov. Mihule, 2002, s. 598; Halbreich, 2007, s. 339).

²⁵⁰ *Pastorales*, H 190, dokončena dle Jaroslava Mihuleho v roce 1930 (srov. Mihule, 2002, s. 598; Halbreich, 2007, s. 339).

²⁵¹ *Sept arabesques*, H 201, dokončena v roce 1931 (Halbreich, 2007, s. 340).

²⁵² *Suite miniature*, H 192, dokončena v roce 1931 (Halbreich, 2007, s. 340).

²⁵³ *Sonatina pro dvoje housle a klavír*, H 198, dokončena v roce 1930 (Halbreich, 2007, s. 351). Martinů použil pro obsazení opakovací zkratku horního řádku.

- Klavír. – Préludes²⁵⁴ – Borová²⁵⁵ – Tanec²⁵⁶ –
 Vánoce²⁵⁷ –
 1932 – Špalíček, balet se zpěvy.²⁵⁸ Národní D.
 Praha září 1933.
 v Brně, listopad 1933.
~~1933–1933~~ Sextett smyčcový²⁵⁹ – ~~Cena~~ Premiera Was-
 hington 1933. Prix E.S. Coolidge.
 1933 ~~Rh~~ Rytmičké etudy pro housle.²⁶⁰
 Les ritournelles²⁶¹ – Esquisses des Danses²⁶². pro
 klavír.
 Sonata pro 2 housle a klavír.²⁶³ (premiéra
 v Londýn, Sonata Players.)

²⁵⁴ *Huit préludes (Osm preludií)*, H 181, chybné vnočení, dokončeno 1929. Dedikace Charlotte Quennehen, budoucí manželce BM (Halbreich, 2007, s. 409).

²⁵⁵ *Borová, sedm českých tanců*, H 195, chybné vnočení, dokončeno 1930 (Halbreich, 2007, s. 410).

²⁵⁶ *La danse*, H 177, chybné vnočení, dokončeno 1929 (Halbreich, 2007, s. 408).

²⁵⁷ *Vánoce (Le Noël)*, H 167, chybné vnočení, dokončeno 1927 (Halbreich, 2007, s. 407).

²⁵⁸ *Špalíček*, H 214, dokončen 11. února 1932, premiéra se uskutečnila 19. září 1933 v Národním divadle v Praze, dirigoval JOSEF CHARVÁT (1884–1945). Brněnská repríza se konala 25. listopadu 1933 v Zemském divadle (Halbreich, 2007, s. 212).

²⁵⁹ *Smyčcový sextet*, H 224, dokončen 27. května 1932, premiéra se konala 25. dubna 1933 ve Washingtonu v podání Krollova sextetu (Halbreich, 2007, s. 378). V prosinci 1932 Martinů za skladbu obdržel cenu americké skladatelky a mecenášky Elizabeth Sprague Coolidge (1864–1953) ve výši 1000 dolarů (srov mj. Library of Congress, Washington, kopie IBM SPř 1932-12-05; Synek–Všetičková, 2019, s. 132).

²⁶⁰ *Rytmičké etudy pro housle a klavír*, H 202, dokončeny 18. března 1932 (Halbreich, 2007, s. 334).

²⁶¹ *Les ritournelles (Šest klavírních kusů)*, H 227, dokončeny 15. prosince 1932 (Halbreich, 2007, s. 413).

²⁶² *Esquisses de danses*, H 220, dokončeno 1932 (Halbreich, 2007, s. 412).

²⁶³ *Sonata pro dvoje housle a klavír*, H 213, dokončena v lednu 1932. Premiéra se konala v Londýně 20. února 1934 v podání členek souboru Sonata Players, pianistky Mary Ramsay a houslistek Betty Lindesay a Janet MacDonald (Halbreich, 2007, s. 351).

Smíšené sbory na lidové texty.²⁶⁴ Dvě písně pro alt (lidové texty)²⁶⁵

(Impromptu pro housle a klavír.)²⁶⁶

Concertino, trio (klavír.) s orchestrem.²⁶⁷ Neprovedeno.

Kvintet s klavírem – Premiera á Paris (Triton.)²⁶⁸ 1934.

1934 – Invence pro orchestr²⁶⁹ premiéra v září 1934. Festival v Benátkách.

Koncert pro housle a orchestr.²⁷⁰ (. Neprovedeno. (pro S. Duskhina.

Trio smyčcové.²⁷¹ Premiera Paris Triton 15 / II 1935 (Pasquier)

²⁶⁴ *Čtyři písně o Marii*, H 235, dokončeno 17. ledna 1934 (Halbreich, 2007, s. 431).

²⁶⁵ *Dvě balady na slova lidové poezie pro alt a klavír*, H 228, dokončeno o Vánocích 1932 (Halbreich, 2007, s. 477).

²⁶⁶ *Impromptu*, H 166. Dle Šebánkova soupisu byla skladba dokončena v roce 1933 (CBM, PBM Na 124, s. 2). Halbreich však uvádí rok 1927 (Halbreich, 2007, s. 332).

²⁶⁷ *Concertino pro klavírní trio a smyčcový orchestr*, H 232, dokončeno 31. srpna 1933. Premiéra se konala 16. října 1936 v Basileji (Halbreich, 2007, s. 322).

²⁶⁸ *Klavírní kvintet č. 1*, H 229, dokončen 16. března 1933, premiéra se konala 9. března 1934 v rámci Concerts du Triton (Halbreich, 2007, s. 374).

²⁶⁹ *Invence*, H 234, dokončeno 8. září 1934, premiéra se konala 8. září 1934 v Benátkách na 3. Festival internazionale di musica contemporanea (Halbreich, 2007, s. 258).

²⁷⁰ *Koncert pro housle a orchestr č. 1*, H 226, dokončen pravděpodobně v prosinci 1933, dedikován houslistovi SAMUELU DUSHKINOVÍ (1891–1976). Premiéra se konala po skladatelově smrti v roce 1973 v Chicagu v podání Josefa Suka a Chicago Symphony Orchestra, který dirigoval GEORG SOLTI (1912–1997) (Halbreich, 2007, s. 303).

²⁷¹ *Smyčcové trio č. 2*, H 238, dokončeno na podzim 1934, premiéra se konala 15. února 1935 v podání Tria Pasquier v rámci Concert du Triton (Halbreich, 2007, s. 358).

Hry o Marii,²⁷² cyklus her : (Prolog – (Panny moudré a pošetilé. –

Mariken z Nimégue – Narození páně – Sestra Paskalina.)

Premiera v Brně 23 / II 1935.

Koncert pro klavír a orchestr.²⁷³ – v listopadu.

Do roku 1918 – klavírní skladby. – Loutky²⁷⁴ – a.t.d. pro klavír. Dva balety²⁷⁵ – bezvýznamné.

Uznávám jenom „krásný.“ projev, to čemu lze říci „la beauté“

Z mých oblíbených autorů je a vždy byl na prvním místě Mozart.²⁷⁶ s ním jsem vlastně podnikal největší boje, ve snaze přiblížit se té dokonalosti a tomu vyvážení, přirozenému a organickému i obsahovému. Také určitá zdrženlivost, nevybuchnouti, ovládati zkrátka pořádek. Také svoje skladby neřídím vlastně sám ale jsem sám řízen dle okolností, thematem, formou a tak sám jen snad vnáším určitý vkus a disciplínu. To je snažení úplně osobní. Pracuji rychle a poměrně lehce a vždy jen jednu

²⁷² *Hry o Marii*, H 236, dokončeny 26. června 1934, premiéra se konala v Zemském divadle v Brně 23. února 1935, dirigoval ANTONÍN BALATKA (1895–1958) (Halbreich, 2007, s. 153).

²⁷³ *Koncert pro klavír a orchestr* č. 2, H 237, dokončen o Vánocích 1934 (Halbreich, 2007, s. 295).

²⁷⁴ *Loutky III*, H 92 (Halbreich, 2007, s. 392); *Loutky II*, H 116 (Halbreich, 2007, s. 397).

²⁷⁵ Pravděpodobně má na mysli balet *Noc*, H 89, dokončen 9. ledna 1914 (Halbreich, 2007, s. 196), a *Tance se závoji*, H 93, dokončen v červenci 1914 (Halbreich, 2007, s. 197).

²⁷⁶ V autobiografii z roku 1941 podobně uvádí: „*Lze-li mluvit o vlivu je to v této době a je to Debussy; jako to byl před tím Mozart (Vliv Mozartův ještě dlouho po tom na něho působil a snad až dosud).*“ (CBM, PBM Na 24, s. 2; Šafránek, 1966, s. 317).

práci až do ukončení. Zapomínám také rychle a to přes to jsou moje věci velmi uvážené²⁷⁷ a nikoliv improvizace. Z dalších autorů je to stále Debussy²⁷⁸, z našich se hlásím spíše k Dvořákovi²⁷⁹ a mladému Sukovi. Bacha jsem neměl rád až v poslední době mě úplně uchvátil.²⁸⁰ Mám rád Brahmsa, kterého jsem neměl dříve rád, a naopak přestal se mi úplně líbit Mahler.²⁸¹ Z Paříže je to Stravinský z *Historie vojáka a Svateb* a z ostatních nikdo. Směr jako Milhaud, Poulenc je mi úplně protivný.²⁸² Honegera²⁸³ a Hindemitha²⁸⁴ si velmi vážím jako hudebníků, přesto že jim ne vždy rozumím.²⁸⁵ Z našich

²⁷⁷ Špatně čitelné.

²⁷⁸ O tvorbě CLAUDA DEBUSSYHO (1862–1918) psal opakovaně ve svých statích.

²⁷⁹ Vztah k tvorbě ANTONÍNA DVOŘÁKA (1841–1904) komentoval také v textu *O Dvořákovi* (Šafránek, 1966, s. 351).

²⁸⁰ Martinů opakovaně zmiňuje tvorbu JOHANNA SEBASTIANA BACHA (1685–1750) jako jeden z inspiračních zdrojů. Miloš Šafránek napsal v roce 1943 ve své studii *Bohuslav Martinů: „The modest room in Paris where he lived from 1923 to 1940 was filled with scores of Bach choral music and the operas, symphonies, and sonatas of Mozart, as well as works of Palestrina, Corelli, Orlando di Lasso, the English madrigalists, and many other compositions which never grow old.“* (Šafránek, 1943, s. 329).

²⁸¹ K případnému vlivu Antona Brucknera (1824–1896), GUSTAVA MAHLERA (1860–1911) a Richarda Strausse (1864–1949) na jeho skladby B. Martinů poznamenal v roce 1941: „*Dosud neuvědomělý projev B. M. je od počátku v rozporu s těmito v a hledá z nich správné východiště.*“ (CBM, PBM Na 24, s. 2; Šafránek, 1966, s. 317).

²⁸² Šafránek uvádí, že vztah hudebního skladatele DARIA MILHAUDA (1892–1974) byl naopak k B. Martinů kladný. Spisovatel Georges Neveux tlumočil jeho vzpomínku po letech: „*Jeden z největších současných skladatelů.*“ (Šafránek, 2006, s. 233). Také ke skladbám FRANCISE POULENCA (1899–1963) měl Martinů rezervovaný vztah, podobně jako ke sdružení *Le Six*.

²⁸³ SARTHUREM HONEGGEREM (1892–1955) je pojila provedení skladeb i jejich vydání.

²⁸⁴ PAUL HINDEMITH (1895–1963) interpretoval mj. *Smyčcový kvartet č. 2* B. Martinů s Amar-Hindemithovým kvartetem.

²⁸⁵ Tato polarizovaná charakteristika navazuje na články, které Martinů publikoval ve 20. a 30. letech v Čechách. Podrobně se v nich věnoval hudbě, s níž se seznamoval zejména v Paříži (Claude Debussy, Igor

mám úplnou úctu k Vycpálkovi²⁸⁶, třeba že mám námitky proti technice a líbí se mi Kříčka²⁸⁷. Novák²⁸⁸ se mi nelíbí a nikdy nelíbil. Janáček nesmírně líbí.²⁸⁹ Snad Vám to trochu dá nějaký obraz. Zdravím Vás srdečně.

B. Martinů

Stravinskij, Darius Milhaud, Francis Poulenc, Arthur Honegger, Paul Hindemith a další) (srov. mj. Šafránek, 1966).

²⁸⁶ LADISLAV VYCPÁLEK (1882–1969), hudební skladatel.

²⁸⁷ JAROSLAV KŘIČKA (1882–1969), hudební skladatel.

²⁸⁸ Tvorbu VÍTĚZSLAVA NOVÁKA (1870–1949) Martinů poznal již během studií na pražské konzervatoři.

²⁸⁹ Zejména ke skladbám LEOŠE JANÁČKA se Martinů vracel opakovaně v pozdější korespondenci různým adresátům v Československu (Zdeněk Zouhar, Jaroslav Procházka, Jan Novák ad.).

Polička únor 1935

Milý příteli,

premiéra dopadla dobře a tady začínají poznávatí že pracuji nejen náhodně ale s určitými úmysly.²⁹⁰ To poznali ne sice z muziky ale z mých článků.²⁹¹ Jinak si všechno povíme zde, už brzo přijedete. Chtěl jsem Vás prosit o nějaké věci a sice: Byl jsem na hradě u p. Říhy²⁹² a doufám že zase něco udělá pro tento rok, kdyby přišla? vyřízení, zařídte to prosím Vás aby to tam zadrželi dokud nepřijedu.²⁹³ Jestli to bude už na březen měl bych trochu náskok ale myslím ostatně že se vrátím co nejdříve.

S filmy není nic, a tak asi také nic nevydělám, tak bude lépe když odjedu. Počkáme v každém případě na Vás. Tak mi to zařídte. Potom mi psal nějaký pan Challiot, nebo tak nějak (ví o tom p. Steigerhof) který mne doporučil.) o nějaké hudbě k českému filmu, folklor. Zeptejte se po tom a kdyby se to dalo zdržet než přijedu byl bych rád aby mi to neušlo, vrátil bych se případně dříve než jsem myslel.²⁹⁴ Pak ještě třetí věc a sice jestli by Vás moc neobtěžovalo mi vzítí sebou ty „Les rondes“ s materialem a partituru, a tu operu „Larmes de couteau“ klavírní výtah a partituru, máte to vše myslím ve skříni v kanceláři.²⁹⁵ Partituru a výtah

²⁹⁰ Má opět na mysli premiéru opery *Hry o Marii*, H 236, která se konala v Zemském divadle v Brně 23. února 1935.

²⁹¹ Martinů publikoval řadu článků v československém denním tisku a hudebních časopisech (srov. Šafránek, 1966).

²⁹² Jindřich Říha byl správce fondů prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka a měl v gesci finanční podpory.

²⁹³ Opět se jednalo o podporu z Kanceláře prezidenta republiky.

²⁹⁴ Tento záměr patrně nebyl realizován.

²⁹⁵ Martinů se snažil obě skladby provést v Československu. Zatímco *Les Rondes*, H 200, zazněly v Praze 25. března 1936 (srov. Zichová,

koncertu pro klavír jsem dostal.²⁹⁶ Těším se na Vás, vyjma zkoušky v Brně nemám tu co dělat a tak se nudím a ztrácím čas. Talich je stále nemocen. Ten zájezd prý je na nejlepší cestě ale kdo to bude dirigovat o to se nikdo asi nestará. Nezapomente na ten Bagarre, jestli tam Filharmonie pojede. Zde by dali na program jen Smetanu a Dvořáčka.²⁹⁷ Co stále děláte? Jsou tu na pár dní Špačkovi a Reisserovi.²⁹⁸ Udělal jsem pokus o ten Špalíček do Jugoslaviie, doufám že mi ještě pomůžete až přijedete. Tak prosím Vás na ty tři věci nezapomente, hlavně s tím stipendiem aby neřekli že tam ještě nejsem a neposlali to zpět, a s tím filmem také, Steigerhof Vám řekne o co se jedná.

Moc Vás oba a oba zdravíme a těšíme se na Vás.

B. Martinů

2015, s. XII, 204), v případě opery *Larmes du couteau*, H 169, se záměr nezdařil.

²⁹⁶ Patrně má na mysli *Koncert pro klavír a orchestr* č. 2, H 237, dedikovaný Germaine Leroux.

²⁹⁷ Vrací se k plánovanému zájezdu České filharmonie do Anglie a Francie, o němž se zmiňoval v dopise z 10. února 1935 (CBM, PBM Kmš 719). Uskutečnil se v listopadu a prosinci 1935, kdy Česká filharmonie s Václavem Talichem koncertovali 26. listopadu v londýnské Queen's Hall a 2. prosince v Opéra comique. Na obou koncertech byla provedena *La Bagarre*, H 155. Skladby Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany byly na programu rovněž.

²⁹⁸ Opět zmiňuje československé diplomaty, Jaromíra Špačka a tehdejšího chargé d'affaires v Dánsku JANA REISSERA (1891–1975).

[? Paříž, květen 1935]

Milý příteli,

prosím Vás pošlete mi laskavě tu operu do Prahy „Radio – Journal“.²⁹⁹ (snad na Jiráka³⁰⁰?) a nebo jen Radio! Recomando.

Příkládám také ten artikl pro M. Rouché³⁰¹ ve vlastnoruční francouzštině, budte tak hodný a opravte mi to, zvláště koncovky a množná čísla. a vůbec. Doufám že to tak stačí a že to je srozumitelné kdyby tam byly nějaké nesmysly, tak to spravte. Kdybyste mi mohl přidělit jeden oklep tak bych byl rád.

Děkuji a srdečně Vás zdravím

B. Martinů

Kdy se přijdete podívat k nám!

²⁹⁹ Patrně měl na mysli rozhlasovou operu *Hlas lesa*, H 243, kterou dokončil v Paříži 5. května 1935. Premiéra se konala 6. října 1935 v pražském Radiojournalu, dirigoval Otakar Jeremiáš (srov. Halbreich, 2007, s. 158). V té době psal Martinů do Poličky „*Tu operu v jednom aktu do Radia už jsem poslal [...]*.“ (CBM, PBM Kr 158).

³⁰⁰ Hudební skladatel a dirigent KAREL BOLESLAV JIRÁK (1891–1972) pracoval v letech 1929–1945 jako programový ředitel pražské rozhlasové stanice Radiojournal.

³⁰¹ JACQUES ROUCHÉ (1862–1957), francouzský mecenáš a tehdejší ředitel l'Opéra de Paris. V podobném duchu se Martinů zmínil v dopise rodině do Poličky: „*Připravuji takové články; chceme s p. Šafránkem zainteresovati pro to ředitele Velké opery tady*.“ (CBM, PBM Kr 158).

[? Paříž, červen 1935]

Milý příteli,

Posílám Vám ty provedení, kdybyste to nechal oklepnout a poslal dru. Kroftovi³⁰². Co je nového? Dr. Schieszl psal že informoval m. Krčmáře že to nepustí z dohledu.³⁰³ Myslí že konkurenti budou Ostrčil³⁰⁴ (to by bylo zlé) a Jeremiáš³⁰⁵.

Moc Vás zdravím

Váš

B. Martinů

Mo[žná] že jsem na něco zapomněl ale [†]³⁰⁶

³⁰² KAMIL KROFTA (1876–1945), historik, politik, od roku 1927 šéf prezidia ministerstva zahraničních věcí.

³⁰³ Martinů požádal Josefa Schieszla, aby sdělil československému ministru školství JANU KRČMÁŘOVI (1877–1950), že se zajímá o profesorské místo na mistrovské škole pražské konzervatoře po zesnulém Josefu Sukovi (1874–1935). Schieszl mu 6. června 1935 sdělil totožné informace, jaké zde Martinů uvádí: „*Konkurenty budete asi mít v Ostrčilovi a v Jeremiášovi. Budou mít výhodu domácích styků a nevím, není-li také přízeň V. Nováka, pravděpodobně referenta.*“ (srov. CBM, PBM Kd 252). Martinů požádal Václava Talicha „*o svůj hlas v můj prospěch*“ v dopise 6. května 1935 (Kuna, 1970, s. 229).

³⁰⁴ OTAKAR OSTRČIL (1879–1935), hudební skladatel, dirigent a šéf opery Národního divadla v Praze (1920–1935). K Ostrčilově nominaci se Martinů vyjádřil v dopise Václavu Talichovi: „*Psal mi Stáňa o Vašř rozmluvě před prázdninami, kdy se jednalo ještě o kandidaturu Ostrčila, v tom případě byl bych šel samozřejmě z cesty.*“ (26. září 1935, cit. dle Kuna, 1970, s. 230).

³⁰⁵ OTAKAR JEREMIÁŠ (1892–1962), hudební skladatel a dirigent.

³⁰⁶ Poškozený rukopis, nečitelné.

[Paříž] Mandi 30. Juiet 1935.

Drazí přátelé,³⁰⁷

vzpomínáme na Vás a přejeme Vám hodně slunce, kterého asi nepostrádáte, my také ne, jsou zde skutečně nemožná vedra a zima, takže jsme chvíli v Pyrenejích a chvíli v Poličce. Děkujeme za lístek.

Zde není nového nic vyjma *Decrets-lois*³⁰⁸ a *tour de France*³⁰⁹. Já jsem si dal několik dní volno a zpytoval jsem svědomí a uvolnil jsem si trochu myšlenky „*refou-lées*“³¹⁰ Ten můj špatný plán vycházel z docela jiných důvodů než jsem Vám udal než jsem si sám myslel teď to vidím teprve po tom generálním pořádku který jsem si udělal a tak Vás prosím znovu aby Madame na to zapoměla že se s tím koncertem dostala do mých špatných závěrů.³¹¹ Vysvětlím Vám to zde, celý ten *coup de tête*³¹² zde léta měl jiné příčiny. Co se týče *legace* zůstalo to na tom samém místě jak jste odjel, Min.³¹³ se asi

³⁰⁷ Skladatel oslovuje Miloše Šafránka s jeho ženou Germaine Leroux a jejich synem Janem (1934–1973).

³⁰⁸ 16. července 1935 předseda vlády Pierre Laval vyhlásil 29 *décrets-lois* (decretů/zákonů), soubor deflačních a úsporných opatření, která vyvolala obecný odpor.

³⁰⁹ 29. ročník cyklistického závodu *Tour de France* začal 4. července 1935. Závěrečná etapa vedla 28. července z Caen do Paříže a vyhrál ji Belgičan ROMANE MAES (1912–1983).

³¹⁰ Francouzsky „*potlačené*“.

³¹¹ Opět zmínka o *Koncertu pro klavír č. 2*, H 237, a komplikacích s premiérou. Proto chtěl, aby Šafránkova manželka Germaine („*Madame*“) na to zapoměla.

³¹² Francouzsky „*nerozvážený kousek*“.

³¹³ Jak upozorňují Jaromír Synek a Gabriela Všeticková, označení „*minist*“ skladatel používal pro vyslance Štefana Osuského v Paříži, zatímco skutečným ministrem zahraničí byl v roce 1935 Edvard Beneš (srov. Synek–Všeticková, 2019, s. 142). Z kontextu je zřejmé, že se jednalo o finanční zálohu, kterou dle skladatelova mínění mohl vyplatit vyslanec Osuský.

do zálohy moc nechtělo a p. Monček³¹⁴ to asi nechtěl stále urgovat je n'ai pas insisté³¹⁵. Do toho přišlo potom vyřízení z pres. kanceláře a sice 5000Kč, ale abych to neutratil najednou je to tedy moudře rozděleno na deset měsíců to jest asi 300 franků na měsíc. Psal jsem taky znovu do Prahy nedostal-li bych to najednou, dosud nic nevím. Zahraníčí dosud nic nevyřídilo. Zatím mi půjčil peníze Zrzavý³¹⁶. Pro ten Ruský balet jsem to dokončil byla to těžká práce v 33° pod nulou³¹⁷ a nevím není li to trochu upocený.³¹⁸ Je to nějaká podivná muzika. Novák mi psal, oženil se³¹⁹ a co se týče toho místa píše že se to asi potáhne celý rok, budu mít tedy možnost se v Praze sám o to starat. čekají hlavně jak to dopadne s Ostrčilem, a také se s tím ušetří celá gáže za rok což se nesmí podceňovat. Píší mi z Amsterdamu, že se zajímá Mengelgerg [Mengelberg]³²⁰ o provedení mého kvartettu s orchestrem a chtějí mi mimo to udělat komorní večer, žádají abych hrál druhou violu v kvartettu, což ovšem musím odříci.³²¹ Pro ty komorní koncerty ve Švýcarsku žádají sextett. Také se přitelefonoval čtvrt-

³¹⁴ Štefan Monček, tehdejší tajemník vyslanectví ČSR v Paříži.

³¹⁵ Francouzsky „netrval jsem na tom“.

³¹⁶ Jan Zrzavý, malíř a přítel manželů Martinů.

³¹⁷ Vzhledem k tehdejším vysokým teplotám v Paříži však myslí „nad nulou“ (srov. Šafránek, 1966, s. 183).

³¹⁸ Má na mysli balet *Paridův soud* (*Le Jugement de Paris*), H 245. Martinů se zmiňuje o baletu i jednání s vedením Ballets Russes opakovaně v korespondenci se Šafránkem (CBM, PBM Kmš 724), rodině do Poličky (CBM, PBM Kr 161, 166 ad.), Josefu Schieszlovi a dalším adresátům. Šafránek konstatoval, že partitura baletu je nezvěstná (Šafránek, 1966, s. 183), a Halbreich jeho existenci zpochybnil (Halbreich, 2007, s. 222).

³¹⁹ Přítel Stanislav Novák se v létě 1935 oženil s FRANTIŠKOU BRANDLOVOU (1898–transport 1942). Martinů psal do Poličky 15. srpna 1935: „Stáňa mi psal z Jugoslavie je tam s chotí, jsem zvědav jak to manželství půjde.“ (CBM, PBM, Kr 164).

³²⁰ WILLEM MENGELBERG (1871–1951), v té době šéfdirigent Concertgebouw Orchestra v Amsterdamu.

³²¹ *Koncert pro smyčcový kvartet a orchestr*, H 207.

tou rychlostí Pierre Pasquier,³²² kterého jste poplašil se zprávou že existuje trio s orchestrem,³²³ ale to je bohužel klavírní. Fírkušný psal zdá se že se mu koncert líbí.³²⁴ A jak pak cvičí Madame, ať raději užije co nejvíce procházek a odpočinku.³²⁵

Teď mi právě telefonoval p. Monček,³²⁶ že tam je pro mne chec od min. Beneše na 5000 Kč. Tak toho užiju tím způsobem že se někam podívám na prázdniny, myslím že toho mám moc zapotřebí, srovnat si to všechno v klidu v hlavě.

Srdečně Vás oba zdravíme a těšíme se na Vás v Paříži.

Váš

B. Martinů

³²² Violista PIERRE PASQUIER (1902–1986) provedl mj. coby člen Trio Pasquier v premiéře *Smyčcové trio č. 2*, H 238, v roce 1935.

³²³ Patrně *Concertino pro klavírní trio a smyčcový orchestr*, H 232.

³²⁴ Další zmínka o *Koncertu pro klavír a orchestr č. 2*, H 237, který premiéroval Rudolf Fírkušný.

³²⁵ Skladatel se patrně domníval, že Germaine Leroux cvičí jeho *Koncert pro klavír a orchestr č. 2*, H 237.

³²⁶ Štefan Monček, tehdejší tajemník československého vyslanectví v Paříži.

[? říjen 1935]

Milý příteli,

posílám Vám materiál prosím Vás sestavte z toho článek pro Č.S.³²⁸ – Děkuji Vám mnoho.

„Paridův soud“. („Paris“) dokončen v červenci t. r. Dílo objednáno Ruským baletem (V. de Basil)³²⁹. Text Boris Kochno³³⁰. Premiera v Londýně, divadlo Covent – Garden. Pravděpodobně v Americe – (Metropolitan Opera) a v Paříži. (Něco byste mohl říci o Ruském baletu)? ³³¹ Klavírní [koncert] s orchestrem první provedení v Paříži v únoru v Societé des

Conser[vatoire] Germaine Leroux dir. F. Gaubert.³³²

Ko[ncert pro clav]ecin a orchestr první provedení v Paříži (Radio Paris) v [††]

³²⁷ Dopis je silně poškozen, dochovalo se jen torzo. Symbol [††] označuje chybějící část dopisu. Znak [†] označuje nečitelné slovo z důvodu poškození.

³²⁸ Deník *České slovo*.

³²⁹ WASSILY DE BASIL (1888–1951) vedl v té době baletní skupinu nazvanou Ballets Russes de Colonel W. de Basil.

³³⁰ BORIS KOCHNO (1904–1990), ruský libretista, básník a tanečník.

³³¹ *Paridův soud (Le Jugement de Paris)*, H 245. Balet nebyl patrně proveden. Martinů konstatoval v dopise Šafránkovi ze dne 5. dubna 1947: „*Parisuv soud nebyl nikdy proveden a doufám ze nebude.*“ (CBM, PBM Kmš 809).

³³² Dle Halbreicha (2007, s. 295) premiéroval *Koncert pro klavír a orchestr č. 2*, H 237, pianista Rudolf Fírkušný s dirigentem Václavem Talichem a Českou filharmonií v Praze 13. listopadu 1937. Šafránek uvádí, že jeho manželka provedla koncert v roce 1935 v Praze s orchestrem Radiojournalu, který dirigoval K. B. Jiráček (Šafránek, 2006, s. 236). Halbreich tento koncert nezmiňuje. Germaine Leroux koncert provedla s Orchester de Societé des Concert du Conservatoire v Paříži 31. ledna 1937 (Halbreich, 2007, s. 295).

[††] Mme Marcelle de Lacour.³³³

[††] [Invence pro orchestr] první provedení na Benátském Festivalu (dir. O. Pi[ccardi] [††])

[††] vyžádáno pro provedení v Americe (Mi [††]) dir. A. Ro [††]³³⁴

Snad byste mohl citovati kritika Premiera o Benátském festivalu, který říká [††] že to byla jedna z nejlepších věcí celého Festivalu.

[††] [Smyčcový] sextett (pocťený cenou Coolidge) byl proveden v Paříži³³⁵

[††] na programu koncertů v Geneve. (V Paříži – Pro Arte [††])

[Smyčcové trio], jako premiera v Paříži (koncert Triton, Pasquier)³³⁶ bude v Amsterodámu a v Londýně: v Amsterodámu také III. kvartett (Waleson)³³⁷.

„Hry o Marii“ mysterium bude v lednu v Nár. Divadle v Praze.³³⁸

Pracuji na komické opeře. Podkladem jsou průvodní texty staré italské Comedia dell arte, přizpůsobené našim poměrům.

Tři akty z nichž „Balet – pantomima“ [sujet †]³³⁹

³³³ *Koncert pro cembalo a malý orchestr*, H 246, je věnován cembalistce MARCELLE DE LACOUR (1896–1997), která jej premiérovala 29. ledna 1936 v Concerts du Triton v Paříži (srov. Halbreich, 2007, s. 317).

³³⁴ *Invence*, H 234 (Halbreich, 2007, s. 258).

³³⁵ *Smyčcový sextet*, H 224.

³³⁶ *Smyčcové trio č. 2*, H 238.

³³⁷ *Smyčcový kvartet č. 3*, H 183, provedl The Waleson Quartet v dubnu 1936 ve Wigmor Hall v Londýně (*The Musical Times*, Vol. 77, No. 1120, s. 549).

³³⁸ *Hry o Marii*, H 236, premiéra v pražském Národním divadle se uskutečnila 7. února 1936 (srov. Archiv Národního divadla, [cit. 20. prosince 2018], <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&ic=2421&pn=256affcc-f002-2000-15afc913k3315dpc>).

³³⁹ Silně poškozeno, špatně čitelné.

a Opera bouffla tvoří celovečerní [hru pod názvem]³⁴⁰
„Divadlo za bránou“.³⁴¹

Prosím Vás kdyby to mohli umístit nějak dobře
aby to nikdo
nemohl přehlédnouti. Děkuji Vám
Srdečně zdravím Váš B. Martinů

prozatím nástupce na mistr. škole, [††]³⁴², [†]

31. Avenue du Pare Montsouris.

Paris 14er

(prozatím ještě Malakoff až do čtvrtka)³⁴³

³⁴⁰ Silně poškozeno, špatně čitelné.

³⁴¹ Opera *Divadlo za branou*, H 251, dokončena 30. dubna 1936, premiéra se konala 20. září 1936 v Zemském divadle v Brně, dirigent Antonín Balatka (Halbreich, 2007, s. 161).

³⁴² V chybějící části dopisu patrně uvedl jméno Josefa Kříčky, který byl jmenován prozatímním profesorem k 1. říjnu 1935 (srov. Kuna, 1970, s. 231).

³⁴³ Na pařížském předměstí Malakoff bydleli manželé Martinů do 15. října 1935 (srov. Mihule, 2002, s. 586–587).

Praha 6. / I 1936.

Drazí přátelé,

posílám Vám mnoho pozdravů a přání k Novému roku. Nedostal jsem se dříve k dopisu mám s tím divadlem dosti tahání, courá se to tam trochu mnoho a tak nevím dočkám-li premieru.³⁴⁵ Pro mě začal Nový rok dobře s cenou z Brna,³⁴⁶ kdyby to pokračovalo v tomto stylu nebylo by to špatné. Ale bohužel všechno nejde tak dobře. Právě stránka konzervatoře není jista.³⁴⁷ Jsou tu všelijaké komplikace a ještě jsem v tom nemohl dobře působiti vzhledem k svátkům. Teprve zítra zahájím akci. Tak Vám o tom píšu ihned protože mám dojem že by nebylo dobře čekati s tím zásahem o kterém jste mi říkal, možná že by bylo pozdě. Situace je takováhle. Karel³⁴⁸ a Kříčka³⁴⁹ si podali přímo žádost a Kříčka by byl

³⁴⁴ Dopis je silně poškozen. Symbol [†] označuje nečitelná slova poškozením.

³⁴⁵ Má na mysli nastudování opery *Hry o Marii*, H 236. Premiéra se konala v pražském Národním divadle 7. února 1936 (srov. Archiv Národního divadla, [cit. 20. prosince 2018], <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&ic=2421&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc>).

³⁴⁶ Reagoval na první cenu Jubilejní nadace Bedřicha Smetany za rok 1935, kterou získal za operu *Hry o Marii*, H 236, ve výši 8000 Kč (*Národní listy*, 1936, LXXVI, č. 1, s. 5).

³⁴⁷ Martinů se stále zajímal o profesorské místo na mistrovské škole konzervatoře v Praze. Josef Schieszl mu sdělil 8. října 1935 jména kandidátů: Jaroslav Kříčka, Rudolf Karel a Vladislav Věpálek. Bohuslavu Martinů mnoho šancí nedával (srov. ČMH, G11687, kopie IBM SchJ 1935-10-08a).

³⁴⁸ RUDOLF KAREL (1880–1945), hudební skladatel a dirigent, od roku 1923 profesor pražské konzervatoře.

³⁴⁹ JAROSLAV KŘIČKA (1882–1969), hudební skladatel, dirigent a pedagog, od roku 1919 profesor skladby na pražské konzervatoři. V roce 1936 byl jmenován profesorem skladby také na mistrovské škole.

prošel ale Hoffmeister³⁵⁰, (který asi hájí Karla) hlasoval ostře proti, čímž to prošlo. Na místě toho se usnesli všichni na návrhu přijmouti žádost Widermana³⁵¹, (která tam rovněž byla) na varhany mistrovské oddělení, a tento návrh šel na ministerstvo. Všeobecně se ovšem čeká že to bude zamítnuto ministrem a pak dle další kombinace se uvažuje o Karlovi a mě na jeho místo. Vychází zkrátka z principu aby tam byl někdo v profes. sboru který by se tam dostal. Myslím že zásah z ministerstva v můj prospěch je nutný, byť i ve formě pouhého doporučení a myslím že by to byla vhodná záminka teď při vrácení toho návrhu Widermana, by mohl ministr jaksi nezávazně doporučit moji kandidaturu. Tím by se nijak nezasahovalo do práv konzervatoře a moji zastánci v prof. sboru by měli ulehčenou posici. Samozřejmě že si oficiálně podám žádost hned zítra to tam zanesu. Všechno rovněž řeknu také dr. Schieszlovi³⁵² který mi slíbil pomoc. Tak ale teď také myslím že [by nešlo †] čekati s tou akcí [přes Hodžu³⁵³] o kterém jste mluvil je možno že by [†] že bych měl velké naděje, spíše se všichni [†] na střední školu což bych asi neudělal, [†] do Moskvy. To bych také ale přijel snad [†] v případě že bych to zde všechno prohrál.

Zítra jdu k dr. Schieszlovi a řeknu mu toto vše, je ještě možnost že by ta Widermanova žádost zůstala delší dobu ležet na ministerstvu, to by snad šlo zařídit a tím že bych získal ten potřebný čas k Vašemu plánu, o kterém uvědomím rovněž dr. Schieszla. On mi nabídnul že

³⁵⁰ KAREL HOFFMEISTER (1868–1952), klavírista a pedagog, profesor pražské konzervatoře.

³⁵¹ BEDŘICH ANTONÍN WIEDERMANN (1883–1951), varhaník, pedagog, hudební skladatel a od roku 1920 profesor pražské konzervatoře. Na mistrovské škole působil v letech 1944–1946. BM jeho příjmení zkracoval a psal „Widerman“ nebo „Widman“.

³⁵² Josef Schieszl, pracovník Kanceláře prezidenta republiky.

³⁵³ MILAN HODŽA (1878–1944), politik, předseda vlád Československa v letech 1935–1938 a současně ministr zahraničí (1935–1936).

navštíví sám Hoffmeistera nebo kohokoliv jenž dle mých zpráv by mohl do toho platně zasáhnouti. Ovšem Vám ihned napíšu ale prosím Vás podnikněte raději tu akci hned [totiž] myslím že je velké nebezpečí v tom odkladu, snad by si toho Hodža povšimnul i přes tu práci jež ho zde teď čeká. Je také možno že min. Krčmář³⁵⁴ bude chtít vyřídit tu věc ihned ačkoliv nemám pro to žádné důvody. Já tady udělám vše možné aby se to prodloužilo, leda že bych viděl že je situace příznivá pro mě, ale to zatím nevidím, spíše myslím že bude určitě potřeba nějaký nátlak nebo alespoň doporučení shora. Napíšu Vám okamžitě co se stalo ale prozatím mám dojem že by se ta Vaše akce měla státi hned. Třeba byste našel ještě nějaký [způsob] jiný, který by bylo možno realizovati okamžitě. Na profes. obor moc [nepočítám] [...] upozornění z „výšky“ by ovšem působilo blahodárně. Jinak se zde často snažím býti aktivní ale není mi to moc platné zvláště v Nár. divadle, kde tato vlastnost není v oblibě. Talich³⁵⁵ zde nebyl přijel až včera v divadle je tak hodinu denně a přijde sem snad z Brna Kunc³⁵⁶ jako jeho administr. zástupce ten by mi ovšem hodně pomohl. Ve Filharmonii jsem dosud nebyl, vlastně nic nebylo. Novák byl u doktora a dostal pořádně vynadáno, bude muset mít dovolenou a léčit se někde v Gräfenbergu, má nervy úplně rozsekané.³⁵⁷ Zde kolují samozřejmě historie úplně fantastické o té příhodě v Paříži. Stýská se mi po Charlottě a po Paříži také, bude to [†] jestli se

³⁵⁴ JAN KRČMÁŘ (1877–1950), politik, právník, ministr školství Československa v letech 1926 a 1934–1936.

³⁵⁵ Dirigent Václav Talich byl pověřen vedením opery Národního divadla po smrti Otakara Ostrčila od 1. října 1935.

³⁵⁶ Skladatel Jan Kunc (1883–1976), ředitel Konzervatoře Brno v letech 1923–1945.

³⁵⁷ O nervových potížích přítele Stanislava Nováka se zmiňoval také rodině do Poličky v nedatovaném dopise z ledna 1936: „*On jel s paní do Gräfenberku, musí se tam léčit má to špatné s nervy a ten zájezd ho moc unavil. Musí si dlouho odpočinout a dostat se z toho.*“ (CBM, PBM Kr 177). A vrátil se k nim také v následujících dopisech.

sem dostanu, ale nedá se nic dělat vlastně možná i to prohraju.³⁵⁸ Prozatím končím a zdravím [†] napíšete pár řádků za tenhle román a [†] jak se situace vyvíjí. Z Radia nemáte zpráv [†].

Srdečně Váš

B. Martinů

St. Novák. V Kolkovně 8. – Praha I³⁵⁹

³⁵⁸ Tento odhad se později naplnil, když byl profesorem mistrovské školy jmenován Jaroslav Kříčka.

³⁵⁹ Martinů pobýval v Praze často u svého přítele ze studií, houslisty Stanislava Nováka. Rodině se o tomto pro něj novém bytě zmiňoval: „*Jsem zde teď sám vlastně v celém bytě u Stáni má to tu moc hezké.*“ (leden 1936, CBM, PBM Kr 177).

[Praha] Pátek. [? leden 1936]

Milý příteli,

píši Vám poslední události v otázce konzervatoře. Mluvil jsem s dr. Schieszlem a myslím že sám zakročil u Hoffmeistera³⁶⁰ a Branbergra³⁶¹, protože jsem moc vlídně od obou přijat když jsem si tam nesl žádost. Pak mě přijal také m. Krofta³⁶², který mi ovšem nic neslíbil [†] byl moc milý. V pondělí jdu ještě k dr. Schieszlovi. Dozvíím se od něho³⁶³ jak se tvářili Hoffmeister i Branberger. Hlavní věcí je aby neprošla ta kandidatura Widemana³⁶⁴ na ministerstvu. Ale teď se ovšem neví jak se rozhodne ministr zdá se spíše že to všechno už předá svému nástupci a že do ničeho už nebude zasahovat. Prosím Vás kdyby byl Franke,³⁶⁵ bylo by [†] mě dověděl aby snad Karel³⁶⁶ kterého [†] mě nepředěšel.³⁶⁷ Udělal jste

³⁶⁰ KAREL HOFFMEISTER (1868–1952), klavírista a pedagog, profesor pražské konzervatoře.

³⁶¹ JAN BRANBERGER (1877–1952), hudební vědec, spisovatel, v letech 1924–1938 správce pražské konzervatoře. Martinů toto příjmení často zkracoval na „*Branbergr*“. V tomto dopise osciluje mezi „*Branbergr*“ a „*Branberger*“.

³⁶² KAMIL KROFTA (1876–1945), historik, politik, diplomat 29. února 1936 byl jmenován ministrem zahraničí Československa, od roku 1927 byl zástupcem ministra zahraničí Edvarda Beneše a poté Milana Hodži.

³⁶³ Špatně čitelné.

³⁶⁴ Také v tomto dopise se snaží zabránit kandidatuře varhaníka Bedřicha Antonína Wiedermanna, profesora pražské konzervatoře (srov. dopis z 6. ledna 1936, CBM, PBM Kmš 726).

³⁶⁵ EMIL FRANKE (1880–1939), politik, od 26. ledna 1936 ministr školství ČSR.

³⁶⁶ Další snaha o blokování kandidatury hudebního skladatele Rudolfa Karla na místo profesora mistrovské školy pražské konzervatoře.

³⁶⁷ Opakovaně se vrací k jednání na pražské konzervatoři s Karlem Hoffmeisterem, Janem Branbergerem a ministrem Emilem Frankem. Současně se snaží zabránit volbě Bedřicha Wiedermanna a Rudolfa Karla.

sám [†] jistě teď nebudete mít čas ale [†] o tom věděl. Talich³⁶⁸ zde [†]. Talich ostatně [†] špatně v divadle vlastně to nebude vůbec, bude z toho asi pořádná ostuda. V Divadle to je úplný chaos a tak budu rád když premiéra bude 15 února a já zde sotva budu na premiéru protože mě to stojí moc peněz.³⁶⁹ Byl bych rád kdybyste mi napsal zdali bych a co měl podniknouti dokud jsem zde. Ještě bych měl jednu prosbu. Prosím Vás kupte mi a pošlete co možná brzo tu židovskou divadelní hru Dybouk³⁷⁰, vyšlo to v kolekci [soudobých]³⁷¹ her divadelních, taková žlutá knížka u Rieder myslím Place St. Sulpice. Autora neznám (snad Askí?)³⁷² ale to najdou. Prosím Vás brzo chtěl bych s tím [†] bych to zařídil dokud jsem zde. Stáňa Novák³⁷³ měl včera [zase po koncertě]³⁷⁴ takový nervový záchvat a tak je jako [†]. Moc Vás zdravím i Madame³⁷⁵ a těším se že mi napíšete a tu knížku prosím brzo pošlete.

Děkuji!

Srdečně Váš

B. Martinů

³⁶⁸ Václav Talich, šéf opery Národního divadla.

³⁶⁹ Opět se vrací k nové inscenaci opery *Hry o Marii*. Premiéra se v Národním divadle v Praze uskutečnila o týden dříve, 7. února 1936 (srov. poznámky k dopisu z 6. ledna 1936, ČBM, PBM Kmš 726).

³⁷⁰ S. Ansky: *Le Dibbouk légend dramatique en 3 actes*. Paris: Edititon Rieder, 1927.

³⁷¹ Špatně čitelné.

³⁷² S. ANSKY (vlastním jménem Shalome Zanvl Rappoport, 1863–1920), spisovatel a dramatik.

³⁷³ Martinů se v dopisech opakovaně zmiňuje o nervových potížích přítele houslisty Stanislava Nováka.

³⁷⁴ Silně poškozovaný dopis, špatně čitelné.

³⁷⁵ Pozdravení Šafránkově manželce Germaine Leroux.

[Praha] Sobota 18/I 1936.³⁷⁶

Milý příteli,

děkuji Vám co nejsrdečněji za Vaši pomoc, já myslím že to bude velmi působit. Říkal jsem o tom dr. Schieszlovi³⁷⁷ a byl rád že o tom ví, protože je teď stále ve styku s Hodžou³⁷⁸. Když už mi tohle nepomůže tak. Ještě bych Vás prosil kdyby se stala změna v tom ministerstvu školství, uvědomte o mě hned ministra, který bude jak se zdá Frank.³⁷⁹ Obejdu si teď profesory ale zdá se že je dobrá nálada pro mne. Nevím ale kdy se to bude rozhodovat teď to zase nějak usnulo. Prosím Vás budeli Vám možno toho Dybouka³⁸⁰ sehnat dokud jsem zde byl bych moc rád. Budou to mít na skladě jistě i jiná knihkupectví je to divadelní hra a ten autor se jmenuje Ansky. Rád bych dokud jsem zde si to připravil s některým libretistou³⁸¹. Prosím Vás [†] našel toho Dybouka. Děkuji Vám moc.

Co se týče toho kvarteta mohl by to [†] mé kvartetto ale hlasy jsou zatím někde v [†] přes tamější legaci, vzal si ji z Prahy nějaký [†] Bořkovec³⁸² však říkal že se jednalo také o [††] mám dojem že jste jej neumístil [††] by snad bylo nejlépe umístit [††]

³⁷⁶ Vročení špatně čitelné.

³⁷⁷ Josef Schieszl, pracovník Kanceláře prezidenta republiky, podporovatel B. Martinů a jeho kandidatury na profesorské místo na mistrovské škole pražské konzervatoře.

³⁷⁸ Milan Hodža, tehdejší ministerský předseda.

³⁷⁹ Emil Franke (1880–1939), politik. Ministrem školství a národní osvěty se stal 26. ledna 1936.

³⁸⁰ Opět žádá o knihu S. Anského *Le Dibbouk légend dramatique en 3 actes*, podobně jako v dopise z ledna 1936 (CBM, PBM Kmš 727).

³⁸¹ Tento záměr nikdy nerealizoval.

³⁸² PAVEL BOŘKOVEC (1894–1972), hudební skladatel.